

GERÇEĞE DOĞRU

zafer

BİLİM-ARAŞTIRMA • KÜLTÜR-SANAT DERGİSİ

567. SAYI MART
2024

FİYAT:
60 TL

TİTREŞİM VE FREKANSLARIN
HAYATIMIZDAKİ ROLÜ

KİMYA HAYATIMIZI
TATLANDIRIYOR

BU ZAMANDA
KADIN OLMAK

LAVOISIER'İN
GÜNAHI

MERHMET
YORGUNLUĞU

EVLERDEN
IRAK

ZAMANI
BİLGECE YÖNETMEK

Yeryüzü, Yıldızlar ve İki Arasında Yarattığımız Saygıç Seyir
ARKADAŞ

Çocuklarınız için en iyi arkadaş

Abone Servisi İletişim Bilgileri
abone@zaferdergisi.com
0 549 505 60 01 - 02 - 03

www.arkadasdergisi.com

Sizlerle Mart 2024

Merhaba değerli dostlarımız,

Geçtiğimiz ay, kar tanelerini konu alan yazıyı kapağa çıkardık. Yazıyı yazan Prof. Dr. Mustafa Nutku hocamıza sürpriz yapalım demiştik. Çünkü ileri yaşına ve hastalıklarına rağmen sürekli bir gayret içindeydi. Yazılar yazıyor, yazdıklarını İngilizceye tercüme ediyor, medyada şahit olduğu doğruları destekleyip cesaretlendirirken, hataları da gerekli izahları yaparak uyarıyor düzeltmeye çalışıyordu. Belki de bu fani hayatı baki olarak kazanmanın yolunu bu şekilde bulmuştu. Doğru da yapıyordu...

Biz bu düşüncelerle hocamıza bir sürpriz hazırladık fakat asıl sürpriz bize idi; dergimiz baskıdayken hocamızın vefat haberini aldık. Evet derler ya, "insan ne der; kader ne der..." diye, işte böyle, kaderin hükmü her şeyin üstünde. Hocamız aslında büyük nasihatler de vererek gitti; öncelikle kimin ne zaman öleceği belli değil, her an ölüm kapımızı çalabilir; diğeri de "Hazırlanınız; başka, daimî bir memlekete gideceksiniz. Öyle bir memleket ki, bu memleket ona nisbeten bir zindan hükümdedir" cümlesinin bildirdiği hakikati...

İnşallah hocamızın yaptığı hayırlar, Rabbimizin rızasına mazhar olmuştur ve ona en güzel sürprizler olarak takdim edilir. Başta Mustafa Nutku hocamıza ve tüm geçmişlerimize rahmetler olsun, Rabbimiz Ramazan-ı Şerifin kudsiyeti hürmetine hepsini affetsin, kabirlerini cennet bahçeleri yapsın. Ayet-i kerimde ne kadar

büyük ve güzel bir müjde veriyor Rabbimiz, mealen, "Yaptıklarına karşılık olarak, onlar için ne mutluluklar saklandığını hiç kimse bilemez." (Secde suresi, 17)

Asıl sürpriz bu. Rabbimiz hepimizi o gün sevinenlerden eylesin...

...

Ramazan geldi, tebrik ediyoruz ve tüm Müslüman kardeşlerimizin her türlü sıkıntılardan kurtulmalarına vesile olmasına dua ediyoruz.

Ramazan'ın orucu, dünyada âhîret için ziraat ve ticaret etmeye gelen insanın kazancı açısından çok verimlidir. Ramazan-ı Şerif adeta âhîret ticareti için gayet kârlı bir pazardır.

Ramazan-ı Şerifte amellerin sevabı bire bindir, Leyle-i Kadir'de ise otuz bindir.

Ramazan-ı Şerif, bu fânî dünyada, fânî ömür içinde ve kısa bir hayatta, bâkî bir ömür ve uzun bir hayat-ı bâkiyeyi kazanabilir.

Rabbimiz, bu ayın tüm hayırlarından, güzelliklerinden hisselerimizi bol eylesin.

...

Mart sayımız da yazarlarımızın katkıları, siz abonelerimizin destekleri ve dostlarımızın duaları ile ellerinize ulaştı. Herkese teşekkür ediyoruz. Rabbimiz bu hayrın mükâfatını bire bin versin. Dualarımız, ibadetlerimiz kabul olsun. Amin.

...

Gayret, çalışmak, sefer bizim; zafer Allah'ındır...

— Editör

içindekiler

- 8** Evlerden Irak
GAMZE KOÇ
- 9** Mekke'den Mektup Var / Şiir
YÜKSEL KARAHAN
- 10** Merhamet Yorgunluğu
PROF. DR. KEMAL SAYAR
- 12** Zamanı Bilgece Yönetmek...
PROF. DR. NEVZAT TARHAN
- 15** Bunca Melek Varken Neden İnsan?
ÖMER SEVİNÇGÜL
- 16** Titreşim ve Frekansların
Hayatımızdaki Rolü
İBRAHİM KÖROĞLU
- 18** Bu Zamanda Kadın Olmak
1. Bölüm: Barbie
NİHAL BALCI
- 22** Basit Bir İyilik Hikâyesi
MUAMMER ERKUL
- 24** Evrimciler Yöntem mi Değiştirdi?
PROF. DR. FATİH SATIL
- 25** Sınav / Okul Öyküsü
HAZIRLAYAN: ASLINUR BAHAR
- 26** Lavoisier'in Günahı
PROF. DR. MUSTAFA NUTKU
- 28** Madde Asıl Değil...
PROF. DR. ALAADDİN BAŞAR
- 30** Nefis İçin Ramazan
SELİM GÜNDÜZALP
- 32** Âdâb-ı Muaşeret
AYTEN YADİGÂR
- 34** Yüksek İrtifa
PROF. DR. SEFA SAYGILI
- 35** Ey Can Dostum! / Şiir
NUREDDİN PALA
- 36** Sen Böyle Güzelsin...
EZGİ AKGÜL
- 38** Uyanamayanlar / Hayalin İçinden
Öyküler
HÜSEYİN BURAK UÇAR
- 40** Kimya Hayatımızı Tatlandırıyor
PROF. DR. OSMAN ÇAKMAK
- 42** Dünü ve Bugünü ile Ramazan
FATMA MEBRURE ŞENLER
- 44** İhlas Suresinde Görünen Tevafuklar /
Kur'an Allah'ın Mucize Kelamıdır
PROF. DR. NİYAZİ BEKİ
- 48** Şairlerin Reisi: Şeyhülislâm Şairler
TUNAHAN EREN ARSLAN
- 50** İlimde Derinleşmeli
ELİF E. BAYRAKTAR
- 52** Karla Barışık Yağmur
NECATİ KAĞAN ÇETİN
- 53** Ziyaret / Bir Hatıra
HAYRUNNİSA YURÇ
- 54** Takıyyüddin es-Sübki'nin Öğütleri:
'Kalbini Onun Bilgisiyle Doldur' /
Nasihatnamelerden Sayfalar
DOÇ. DR. RECEP ÖZDEMİR
- 55** En Büyük Onur ve Şeref,Allah'a Gerçek Kul
Olabilmektir!
YAREN KUL
- 59** "Hiçbir şeyden zevk alamıyorum. Acaba
benim psikolojim bozuk mu? Bir insan
psikolojisinin bozuk olduğunu nasıl
anlayabilir?"
FEYZULLAH AKDAĞ
PSİKOLOJİK DANIŞMAN
- 59** Karikatür / Hal Dili / insanlık nerede?
OSMAN SUROĞLU

Unutmayın ki düz akılla anlaşılmaz, pergele, cetvele gelmez, kendisine has bir kimliği vardır Türkiye'nin. Batmaz. Batarsa, okyanuslar taşar. Mademki son temsilcilerimiz Gezegen'in iyiliği için yaşatılması elzem bir medeniyetin, bizi durduracak tek "gerçek", soğuyan Güneş'in dünyamızı yarı yolda bırakması ihtimali olmalı.

— Alev Alatlı
(Rahmet duasıyla...)

X İSMİ NEREDEN GELİYOR?

Ömer Hayyam matematikte küp denklemleriyle ilgili bir eser yazıyordu. Bu denklemin bilinmeyişi için o zamanlar Arapça "şey" kelimesi kullanılıyordu. Bu sözcük İspanyolca eserlerde "xay" diye yazıldığından, zamanla sadeleşip "X" biçimini aldı ve bilinmeyişi ifade etmekte kullanılan evrensel "X" harfine dönüştü.

Evler nasıl taşlardan yapılırsa, bilim de verilerden meydana gelir. Fakat bir yığın taş ev demek olmadığı gibi, bir veri yığını da bilim anlamına gelmez.

— J. Henri Poincare

Başarı nerededir? Zamanını ve nefsinin yönetmekte... Zaman akar; nefis, daima kötülüğü isteyen özelliği sebebiyle insanı tehlikelere atar. İmam Şâfiî Hazretleri bu iki tehlikeye şöyle çözüm getirmiş: "Zaman kılıç gibidir; sen onu kesmezsen o seni keser. Nefsin en büyük düşmanıdır; sen onu hayırla meşgul etmezsen o seni şer ile meşgul eder."

İyiliğin şartı beştir: Tez olmalı, gizli olmalı, gözde büyütülmemelidir, sürekli olmalı ve yerini bulmalı. — İbn-i Sina

Strese kulak verin, hayatınızın hangi yönlerinin gerçek doğanıza aykırı olduğunu size bir dost gibi fısıldayacaktır.

— Brian Tracy

"Dünya hayatının günleri, ömür defterinin sayfalarıdır."

Akıllıların vermiş olduğu bu nasihatini iyi düşün. Bahtiyar o kimsedir ki, bu temiz defter üzerine ancak hayırlı yazılar ve iyi eserler bırakır.

— Molla Cami

Her şeyi mümkün olduğunca basitleştirin, ama 'mümkün olduğundan' daha fazla değil.

— Albert Einstein

Başarının anahtarını bilmiyorum ama, başarısızlığın anahtarı herkesi memnun etmeye çalışmaktır.

— Bill Cosby

İrızımızdır çiğnenen, evlâdımızdır doğranan / Hey sıkılmaz, ağlamazsan bârî gülmekten utan

— Mehmet Akif Ersoy

(Çiğnenen ırızımız, doğrananlarsa çocuklarımızdır. Hey sıkılmaz! Ağlamazsan bârî gülmekten utan.)

Yanınızdaki kişiye değer verin; kırmayın onu. Durup, durup sevdiğinizi söyleyin, özel hissettirin. En ufak bir şeyde bitti demeyin, ağlatmayın, üzmeyin. Neden mi? Çünkü ölümün saati yok.

— Doğan Cüceloğlu

Modern Çağ şu:

Kelimeler çok, anlam az,
yasa çok adalet az,
geveze çok konuşan az,
yürüyen çok, ilerleyen az.

— Jim Carrey

Eğer bir kimse yaptığı işlerle şöhret kazanmak peşindeyse bu yaptığı neredeyse şirk sayılır. Çünkü yaptığı işi, Yüce Allah'tan başkası için yapmıştır. Bu anlayış faziletleri yok eder. Çünkü bu kimse iyiliği iyilik olduğu için değil, onunla şöhrete kavuşmak için yapmıştır. — İbni Hazm

Huzur denilen o mübarek kumaşın. Şu sıralar ihtiyacım var her santimine.

— İbrahim Tenekeci

Evlerden Irak

GAMZE KOÇ

Yokluk eki diye bir ek öğrenmiştik fakülte. İlkokuldan beri bildiğimiz olumsuzluk anlamı katan “-sız/-siz” eki, bir anda farklı bir isimle çıkmıştı karşıma. O gün bugündür artık sadece olumsuzluğu değil fakirliği de çağırıştır bana. Peşine takıldığı kelimeleri art arda söyleyince insanın içini kasvet basar, basar da telaffuz etmeyi de o sıfatla anılmayı da istemez insan.

Ekleri satışı çıkarırsalar bir tek yokluk ekinin alıcısı olmaz eminim. Ama işte hayatın bir yerinde illaki insanın karşısına çıkar. Ya bizzat muhatabı olur ya da en azından bir cümle içinde kullanmak durumunda kalır. Ama mutlaka kullanır. Bazen gücünün yok olduğunu hisseder, “güçsüz” olduğunu söylediğinde, bazen uyumaktan nasibini alamayınca “uykusuz” olduğunda...

Kimi zaman hayatının bir döneminde

meteliğe kurşun atar insan, “parasız pulsuz” kalır. “Çaresiz” olur. Olur yani. Her şey bizim için eyvallah da sorarım size, bir insan aynı anda en fazla kaç tane yokluk ekinin olduğu kelimeyle birlikte anılır?

Bir?

Üç?

Beş?

On beş?

Daha fazla olur mu hakikaten?

Olurmuş. Filistinli olunca oluyormuş.

Çok matah bir şey gibi upuzun bir liste yaptığımı düşünmeyin e mi!

Bir de rica etsem ben art arda sıraladım diye bir çırpıda okuyayım demeyesiniz. Her birini yazarken aralarına virgül koyduğuma da bakmayın. Bir nefes miktarı durulması gereken yerleri bir ömür miktarı kadar dura

dura okursanız da şaşırım. Çünkü ben yazarken iliklerime kadar hissede hissede, iç çeke çeke yazdım.

Yetmedi, yazmayı yarıda bırakıp daldım gittim. Sahip olduklarımı düşündüm, nerelerde yoksul olduğumu ölçüp tarttım. Teraziye ne koydumsa hiçbiri o yokluklara denk gelmedi.

Hazırsanız “ehemmiyet kemerlerinizi” taktıysanız ben sıralıyorum, varın gerisini siz hayal edin:

Susuz, yemeksiz, ocaksız,
anasız, babasız, eşsiz, isimsiz,
örtüsüz, döşeksiz, kıyafetsiz,
kapısız, bacasız, evsiz, barksız,
ışksız, çadırsız,
tatsız, tuzsuz, yersiz, yurtsuz,
umutsuz,
sessiz, sözsüz, kimsesiz,
çaresiz,
aşksız, aşksız, heyecansız, hayalsiz,
izinsiz,
çantasız, kitapsız, kalemsiz, ilimsiz, alimsiz,
parasız, pulsuz, ilaçsız, hekimsiz, merhemsiz,
hastanesiz,
havasız, dostsuz, çocuksuz, mezarsız, toprak-

sız,
adaletsiz, yargısız, ordusuz, topsuz, tüfeksiz,
cansız, savunmasız,
ışsız, aşsız, güçsüz, kayıtsız,
duvaksız, düğünsüz, bayramsız,
öksüz, oyunsuz, oyuncaksız,
cansız, başsız, kolsuz, bacaksız,
kefensiz,
camısız, seccadesiz, ezansız, cumasız, salasız,
güvensiz, uykusuz, huzursuz, mutsuz,
umutsuz, yarinsız, yardımsız,
habersiz, yolsuz, köprüsüz,
katıksız, hâlsiz, bağırsız, bahçesiz...

Yazınca altı üstü bir ek, yaşayınca evlerden irak... Bir ek bu kadarını yapamaz bir insana, bu kadar incitmez gibi geliyor, halbuki bunun söylemesi de yazması da çok zor. Hele bir de yaşayacağına sormak gerek...❖

Şiir

Mekke'den Mektup Var

YÜKSEL KARAHAAN

Düştüm Mekke yollarına
Bir toz bir iz arıyorum
Peygamber Efendimiz'den
Bir toz bir iz arıyorum

Mübarek Kâbe yanında
Yeşil Kubbe'nin önünde
Bu kutsal yol sonunda
Bir toz bir iz arıyorum

Bedir'deki ol kuyudan
Mübarek zemzem suyundan
Habibin güzel huyundan
Bir toz bir iz arıyorum

Hirâ'da ayak izinde
Ol mübarek gül yüzünde
Hikmet dolu her izinde
Bir toz bir iz arıyorum

Akan gözümdeki yaştan
Gelip giden arkadaştan
Göklere uçan kuştan
Bir toz bir iz arıyorum

Kâbe'ye değen yelden
Allah Allah diyen dilden
Ahrete çıkacak yoldan
Bir toz bir iz arıyorum

Yanar ozanın yüreği
Yıkıldı gönül direği
Perişan bahçesi bağı
Ben kimim de ne ararım.❖

Merhamet Yorgunluğu

PROF. DR. KEMAL SAYAR

Başka birisine acı verebileceğimin bilinci beni ahlaklı davranmaya iter. Ahlakın ötekinin yüzünde başladığına inanan bir kişi, sırada bekleyen insanların önüne geçemez.

Modern kültür üzerine yazan kimi yazarlar, modernleşmeyle birlikte, ahlakın tartışıldığı ortak mekânların kaybolduğunu dile getiriyor. Ahlak kamusal alanda tartışılmadığında, karikatürleştirilerek medyanın sansasyonel haberciliğine meze yapılıyor. Ahlaksızlığı gözümüzün içine sokan gazete ve televizyonların, yeri geldiğinde nasıl ahlakçı kesildiklerini biliyoruz. Ahlakî söylem giderek zayıflıyor, zira modern dünyada sırtını yaslayacağı tutarlı bir dinî inanış ve gelenekler dizisi yok. “Ne yapmalı?” sorusu her zamankinden daha önemli görünüyor. Çürüyen ve kokuşan bir dünyada ahlakı savunmak için ne yapmalı?

Bunun için öncelikle, “Hangi hikâyenin bir parçasıyım?” sorusuna bir cevap vermemiz gerekiyor. İçinde yaşadığımız toplumun hikâyeleri biz doğmadan önce de vardı. Kendimizi bu hikâyelere katacak mıyız, bireysel yaşantımız ile kendimizi bir parçası saydığımız hikâyeyi uzlaştırabilecek miyiz? Yoksa tarihe ve topluma sırtımızı dönüp CNN ve benzeri merkezlerin

ürettiği hikâyelerle mi tatmin bulacağız? Sözcüklerin değil imgelerin anlattığı, katılıp zenginleştiremediğimiz, bir elden üretilip dünyaya sunulan öyküler mi bizi tarif edecek? Türkiye’nin çalışan şehirli kadınları Ally McBeal’le mi özdeşleşecek? Bedeni bir ahlak alanı olarak tartışmayı, Ahlaksız Teklif filmini uyarlayan bir diziyi mi yapacağız?

Ahlak bugün Türkiye’nin en büyük meselesi. Acar müteahhitlerin, ulaştıkları her yerde kamu görevlilerini satın alarak kendilerine haksız bir ikbal kapısı araladığını gazetelerde okuduk. Kamu personelinin bir kısmının rüşvet almasının vakayı adiyeden sayıldığı bir ülkede, hâlâ bazı hayalî korkular üretenler varsa, onlar ipteki cambazı gösteren yankesicilerin suç ortağıdır. Üniversitede ahlaksızlık vardır zira bilimsel açıdan kısırlı kişiler, ideolojik yaltaklanmalarla akademik merdiveni tırmanabilir. Siyaset ve ticaret, öteden beri bu ülkede ahlakın mumla arandığı yerler olagelmıştır. Bürokrasi, hizmet etmesi gereken toplumu değil, sadece

zümrevî çıkarları gözeterek ahlaksızlığa davetiye çıkarır. İnsan ilişkilerinde güçlünün zayıfı ezdiği, paranın kirlilerde çoğaldığı, ekranların laubalilikle insanları tedhiş ettiği bir ülkede, ahlak birinci meseledir. Çünkü ahlaki yaşantı, insanlığımızı tanımlayan ve dünyamızı gerçek kılan her şeydir.

Ahlak, dünyamızı gerçek kılar çünkü sadece gerçek dünyada acı vardır. Gerçek dünyadaki haksızlık can yakar. Başka birisine acı verebileceğimin bilinci beni ahlaklı davranmaya iter. “Ormanları yok edersem bu ülkenin gelecek kuşaklarına acı vermiş olacağım” diyebilen insanlar ağaç katliamı yapamaz. Kendisini bu toprakların hikâyeleriyle emziren bir insan, Üsküdar meydanındaki o güzelim çeşmeye en vandal harflerle bir futbol takımının ismini yazamaz. Ahlakın ötekinin yüzünde başladığına inanan bir kişi, sırada bekleyen insanların önüne geçemez.

Türkiye’den yakınmak yapılacakların en kolayı. Oysa hepimiz bir kenarından bu

günah çemberine tutunmuş durumdayız. Koca bir ülke, adeta herkes birbirinin suçunu bildiği için kimsenin konuşmadığı bir suç şebekesi. Hepimiz bir merhamet yorgunluğundan mustaribiz. Toprağa ve insana merhamet etmeyi unutmamız. Küçücük yavruların psikopatik şiddetin yeni kurbanları olarak zuhur etmesi bu yüzden. Toprağın her zamankinden fazla kirlenmesi, insan ilişkilerindeki şüphe, ideolojik bezirgânlık bu yüzden. “Etik epistemolojiden önce gelir” demişti Emmanuel Levinas, “ötekinin tanınması ve geçerli kılınması, sorgu sual edilmesinden önce gelir.” “Gelin tanış olalım” demişti koca Yunus. Muhabbet ve merhamet yoksa, ahlak yoktur.

İnsana sadakat, toprağa sadakat, gerçeğe sadakat. Ticari ve politik propagandanın her şeyi kirlettiği bir çağda, sahil ve halis olana sadakat. İnsanlığın kadim hikâyelerine sadakat.

Yitirdiğimiz ahlakı bulmak için, daha iyi bir kılavuz var mı?❖

Zamanı Bilgece Yönetmek...

PROF. DR. NEVZAT TARHAN

Bilgelik, hem ne yaptığını fark ederek hem de uzun vadeli düşünerek hem de zamanı çok etkili kullanarak hareket etmektir. Gelecek perspektifinde

işin sonuçlarını düşünerek adım atabilmektir... Bedüzzaman Hazretlerinin zaman yönetimiyle ilgili güzel bir sözüne bu vesileyle dikkat çekmek isterim: “Ömür kısa, hayat geçici ama yapacak işler çok fazla” der... Gerçekten de öyle. Akıllı, bilge insan ilk olarak yapacağı önemli ve öncelikli işleri yüksek amaçlara uygun şekilde sıralar, vakit kaybetmeden yapar, sonrasında diğer işlere zaman ayırır. Ancak günümüzde bir çoğumuz yapılacak bir sürü işimiz varken zaman yönetimini sabote eden diziyeye, sosyal medyaya dalıp gidiyoruz. O zaman da elmasları denize atan adam gibi oluyoruz. Bu adamın hikayesini ise ilerleyen satırlarda sizlerle paylaşıyor olacağım...

Bilgelik; akli ve kanıtı yok sayarak hayat yolunda ilerlemek demek değildir. Bilgelik kendi yolunu çizmeyi gerektirir. Ama bu yolu çizerken kanıta dayalı yol almalıyız...

Kanıta dayalı bilgeliliğin iki ayağı vardır:

Zamanı iyi yönetmek ve kötülüğü iyiliğe dönüştürmek.

Zaman yönetiminde de dikkate bağlı iki zihinsel

piramit var: Birincisi, dikkati önceliklere toplayabilme becerisi. Buna **öncelik**

piramidi de denebilir. İkincisi, **önem piramidi** diyebileceğimiz ehem ve mühim ayırımı yapabilmek. En önemli konuya en çok, daha az önemli konuya daha az zaman ayırmayı başarmakla ilgilidir. Şeytan da ayrıntıda gizlidir, başarı da. Önemsiz bir konuda zaaf-larımıza uyarsak yanlış karar veririz. Önemli konuya daha çok odaklanıp zaman ayırabilirsek ayrıntıları yakalayıp başarıya ulaşabiliriz.

Konulara 5N1K olarak bilinen “**Kim, ne, nerede, ne zaman, nasıl ve neden?**” sorularını sorarak yaklaşmak beyinde o konuyla ilgili networkun oluşmasını sağlıyor. Bu sorularla öğrenilenler kalıcı belleğe yazılıyor ve kolay hatırlanıyor. Taşa yazılan yazı ile kuma yazılan yazı ayırımı gibi diyebiliriz. Önem piramidinin en üstüne en önemli konuyu, ikinci sıraya bir sonrakini, üçüncü sıraya daha

da az olanı, en alta asgari önemde olanları yazacağız. Öncelik piramidinde de en üste en öncelikli konuyu, bir alta daha az öncelikli, sonrakine daha da az öncelikli, en sona da rutin konuları yazacağız. Karar verme süreçlerinde kişi zihninde bunları sıralamalı.

Kanıta dayalı bilgelikle, karar verme süreci birbiriyle bağlantılıdır. (Tablo 1 Altta)

ZAMAN PİRAMİDİ Hafızanın 6 sadık bekçisi

5N1K
(Kim, Ne, Nerede,
Ne Zaman, Nasıl,
Niçin)

DİKKAT PİRAMİDİ

**USUL ESASA
MUKADDEMDİR.**
(Mecelle)

ZAMAN YÖNETİMİNDE ‘AMAÇ-ANLAM’ PİRAMİDİ

Bir insan karar verirken, “**Bu benim için ne kadar önemli?**” ve “**Benim için ne kadar**

öncelikli?” sorularını kendine soracak. Mecelle’nin temel kurallarından biridir: “Usul esasa mukaddemdir.” Usul esastan öncedir, öncelik piramidinde. İdare Mahkemesi’nin kararları için 60 günlük itiraz süresi vardır. Altmış birinci gün gidersen, günü kaçırdığın için hakkını arayamazsın. Usulden kaybedersin davayı. **Onun için usul, yani nasıl yaptığın, ne yaptığın kadar önemlidir.**

“Amaç-Anlam Piramidi”nde en yüksek amaç en üstte yer alır. İnsanın en yüksek amaçları nelerdir?

En yüksekte varoluşsal amaçlar yer alır: “**Hayatının sonuna geldiğin zaman nasıl bir insan olmak istiyorsun? Nasıl anılmak istiyorsun, hayatta nasıl bir iz bırakmak istiyorsun?**”

İkinci katta soyut amaçlar, üçüncü katta sosyal-toplumsal amaçlar gelir. Bazı insanlar amaç piramidinin en tepesine şahsi çıkarlarını koyarlar. Bunu koyan insan karar verirken farkında olmadan sadece kendi yararını gözetir. Öncelik her zaman kendisindedir. Bir şey alacaksa bunun aile bütçesine etkisini, doğaya etkisini vs. düşünmez. Amaçsız alışveriş yapan kişiler genelde böyledir; finansal okuryazarlıkları iyi değildir.

Piramide dönersek, dördüncü sırada ego ideali gelir. Ego idealinizi en üste koyduysanız, sadece kendiniz için yaşıyorsunuz demektir. Bu sıralamadaki seçimlerimiz bizim nasıl bir kişiliğe sahip olduğumuzu belirler.

Ego ideali bazen somut bazen soyuttur. Bazıları zengin olmayı, meşhur olmayı yaşam amacı olarak görür. Ego idealindeki somut ve soyut amaçlar arasında denge kurmak önemli. Kapitalist sistemde en yüksek değer ve amaç paradır. Kapitalizmin duası da paradır. Bu sebeple kapitalizm ego idealini dördüncü sıradan birinci sıraya çıkarır.

Beşinci sırada maddi amaçlar ve çıkarlar yer alır: evim olsun, arabam olsun vb. gibi.

Altıncı sırada ise yemek, içmek, üremek, cinsellik gibi fiziksel amaçlar yer alır. Karar verirken önem ve öncelik piramidiyle birlikte amaç piramidini de unutmayacağız.

AMAÇ-ANLAM PİRAMİDİ

(Tablo 2 üstte)

Zaman yönetimi için bahsettiğimiz, önem, öncelik, anlam-amaç piramitleri bir tür dikkat yönetimidir aslında:

“En önemli konuya en fazla zaman ayırıcağım.”

“En öncelikli konuya öncelikle karar vereceğim.”

“Karar verirken muhakkak anlam ve amaçları göz önüne alacağım.” Bu üç noktaya dikkat edersek üç piramidi de kullanmış oluruz.

ANAHTAR KELİMELERLE DİKKATİMİZİ VE ZAMANIMIZI YÖNETİYORLAR...

Zaman yönetiminde asıl iş, dikkati yönetebilmek, dikkat sıralaması yapabilmektir. **Dijital platformlar günümüzde adeta ikna laboratuvarı gibi çalışıyor.** İkna laboratuvarında, kişinin öncelikleri değiştirilmeye çalışılır. Şimdi bizim de dijital alandaki ayak izlerimizden önceliklerimiz, nelerle ilgilendiğimiz ne izleyip ne dinlediğimiz takip ediliyor. Anahtar kelimeler belirlenip önümüze çıkarılıyor. Biz farkında olmadan dikkatimizi yönetiyorlar. Anahtar kelimelerle insanları adeta esir alıp yönetiyorlar. Anahtar kelime tuzağı dediğim bu. Bunun farkına varan insan yönetilmez. Bunun için de zamanı iyi yönetebilmeyi öğrenmemiz gerekiyor.

Kanıtı dayalı bilgelik, bilgeliğin en yüksek

özelliklerinden biridir. Ancak insana genetik olarak kodlanmamıştır. 21. yüzyıl becerileri içinde bunu kendimiz kazanmak durumundayız.

AN-I DAİM YAŞAMAK

İbnü'l-vakit yani, vaktin çocuğu olmak, anda yaşamaktır. **Şu an, geçmiş ve geleceğe takılıp kalmamak, bugünün ve anın hakkını vererek yaşamak, zamanı iyi yönetmek demektir.**

Geçmiş, gelecek ve şimdinin makro ve mikro planda yönetimini sağlayabilmektir. Şu anı daimileştirebilmek, bugünü yönetmek mikro düzeyde bir yönetimdir. Mikro düzeyde zaman yönetimi nedir? Geçmiş o kişi için bir tecrübedir, kazanımdır ve hazinedir. Gelecek nedir? Önünde duran, kullanılacak bir sermayedir. Bugünse yatırımdır. **Yatırım;** geçmişteki birikimleri, kazanımları, gelecekteki zaman ve ömür sermayesi için kullanma, önem ve öncelikleri belirleme, bugünü bu önem ve önceliklere göre yürütmektir. Mikropların düzenli şekilde ilerlemesi makro yönetime geçişi sağlar. Makro düzeyde zaman yönetiminde kişinin bütün hayatı ile ilgili bir perspektifi vardır.

Bazıları acabalarla geçmişe ya da geleceğe fazla zihinsel yatırım yapar. Entelektüel enerjisini geleceğe yatırıp bunalıma girer ya da geçmişle ilgili keşkellerle çok fazla vakit kaybeder bu insanlar. **Böyle bir kişi geçmiş veya henüz gelmemiş bir zaman için bugünkü enerjisini tüketir, o günü de ölüp gider.** Mikro anlamda zaman yönetimi yapmadığı için, bakar ki yıllar geçmiş, hayattaki birçok önceliği kaybetmiş. Mikroların kaybı, makroların da kaybına sebep olur.

BİLGELİK HİKÂYESİ

“Ömür kısa, hayat geçici ama yapacak işler çok fazla.”

Bir gece bir adam deniz kenarına iniyor. Denize karşı otururken yanına bir bakıyor, bir torba ve içinde bir sürü taş var. Taşları denize atıyor, denizde dalgalanma oluyor mehtap ışığında. Hoşuna gidiyor, hoşuna gittiği için taşları teker teker atıyor. Bu şekilde bir torba

taşın çoğunu atıyor.

Güneş doğmaya yakın ortalık aydınlanınca bakıyor bir taş daha kalmış orada. Eline alınca görüyor ki taş, elmas. “Eyvah” diyor, “Bu attığım taşların hepsi elmasmış. Ne yaptım ben!” Ama iş isten geçmiş...

İnsana verilen her gün de bir elmadır işte. Biz o elmanın kıymetini bilmeyip sadece taşın sudaki sesiyile, dalgalanmasıyla mutlu olursak, hayatımızın kötü bir ticaretini yapmış oluruz. Atılan her taş ömür sermayemizden bir gündür. O taşın kıymetini bilip her gün o taşı daha verimli, daha doğru bir şekilde kullanabilirsek, hayatımızın sonuna geldiğimiz zaman ömür sermayemizi çok iyi kullanmış, müthiş bir maddi ve manevi birikime sahip olmuş oluruz. Huzur içinde dünyadaki yolculuğumuzu tamamlamış oluruz...

Bu bilgeliktir. Bilge insan her taşın hakkını verir. Bilge olmayan kişi ise o acemi adam gibi davranır.

Bilgelik, hem ne yaptığını fark ederek, hem de uzun vadeli düşünerek hareket etmektir. Geleceği ve yaptığı işin sonuçlarını düşünerek adımını atmaktır. Bediüzzaman Hazretlerinin zaman yönetimiyle ilgili güzel sözünü tekrar hatırlayalım: **“Ömür kısa, hayat geçici ama yapacak işler çok fazla.”**

Akıllı insan şu anda yapacağı önemli ve öncelikli işleri yüksek amaçlara uygun şekilde sıralar ve vakit kaybetmeden işleri yapar, ondan sonra diğer işlere zaman ayırır. Ama biz, yapılacak bir sürü işimiz varken diziye, sosyal medyaya dalıp gidersek, o zaman elmasları atan adam gibi oluruz.

Bilgelik; akılı ve kanıtı yok sayarak hayat yolunda ilerlemek demek değildir. Bilgelik kendi yolunu çizmeyi gerektirir. Ama bu yolu çizerken kanıtı dayalı yol almalıyız...❖

Bunca Melek Varken Neden İnsan?

ÖMER SEVİNÇGÜL

Bu gece insanı düşündüm, onun var ediliş amacını. Bunca melek varken neden insan? Üstelik yerde fesat yapacağı ve kan dökceği bilinirken.

Bunun sebebi, her cemel ve kemal sahibinin, cemel ve kemalini görmek ve göstermek istemesi.

Allah, sınırsız güzelliklerini, sonsuz niteliklerini, misilsiz isimlerini aynalarda görmek ve anlayanlara göstermek istedi.

Hem tüm evrende hem de evrenin özü sayılan insanda ilahi isimlerini yansıttı, onları merhametine ayna yaptı.

İnsana varlık gibi, hayat gibi, akıl gibi, insanlık gibi büyük nimetleri tattırdı.

Ona önem verdi, muhatap kabul etti, peygamberler, kitaplar gönderdi.

Gafletten uyandırmak için uyardı, varlık sebebini bildirdi, sonsuz bir hayatı kazanmanın yollarını gösterdi.

Kendini anlattı, tanıttı, bildirdi. Kâinatı yaratma sebebini açıkladı.

“Ben insanları ve cinleri Bana kulluk etsinler diye yarattım” buyurdu.

Kulluktan kasıt, her şeyden evvel Onu tanımaktır. İnsanın varlık hikmeti budur.

Önce iman nuruyla nurlanacak. Sonra, yerde ve gökte sergilenen eserlerine bakarak, tefekkür ederek Rabbinin tanıyacak. Tanıdıkça muhabbeti artacak.

Böylece ruhi ıstıraplardan kurtulup tarifsiz sevinçler tadacak. Bu dünyadan yüz akıyla ayrılacak, ebedi cennette baki bir hayata kavuşacak.❖

Titreşim ve Frekansların Hayatımızdaki Rolü

İBRAHİM KÖROĞLU

- Evrendeki canlı cansız her şeyin bir titreşiminin olması
- Düşünceler ve duygularla artıp eksilen titreşimlerin belirlediği; frekans,
- Sen ne istersen onu değil frekansına uygun olanı hayatına çekersin diyen çekim yasası,
- İnsanın şahsına özel atmosferi—enerji bedeni—demek olan aurası
- Ve tüm bunların sonucunda oluşan “İnsanın Yaşam Enerjisi”
Bu cümlelerin her biri çok önemli çünkü evrende her şeyin bir frekansı var.
Öncelikle, dünyamızın da bir frekansı var ve fosil yakıtların bu frekansı olumsuz etkilediğini artı parantez belirtelim. Bu yüzden yenilenebilir enerji kaynakları çok önemli.
“Dünya'nın Kalp Atışı” olarak nitelendirilen bu frekans değeri, atmosferde gerçekleşen elektriksel olaylarla bağlantılıdır ve saniyede ortalama 7,83 Hz'dir. “Schumann Rezonansı” olarak anılan bu frekans değerini matematiksel işlemlerle tahmin eden Winfried Otto Schumann, 1952 senesinde gerçekleştirdiği bu tutarlı tahmini sayesinde, sonradan net olarak ölçülebilen bu değerlere ismini ver-

meyi başarmış.

Frekansın kelime anlamı; birim zamandaki titreşim sayısıdır. Birimi ise ‘Hertz’ (Hz)'dir.

Evrende bulunan her şeyin farklı frekanslarda titreşen enerjiden meydana geldiği artık bilimsel bir gerçektir.

Nikola Tesla, “Eğer evrenin sırlarını bulmak isterseniz enerji, frekans ve titreşim konuları üzerine düşünmeniz gerekiyor.” diyerek ilgilileri bu konuda araştırma yapmaya teşvik etmiş.

Albert Einstein ise şöyle diyor: “Her şey enerjidir ve her şey yalnızca bundan ibarettir. Bundan başka bir yol yoktur. Bu felsefe değildir! Bu fiziktir.”

Washington'daki Eastern State Üniversitesi'nde Dr. Bruce Tainio, yıllar önce yaptığı bir araştırma ile gün içinde insan vücudunun frekansının 62-72 MHz olduğunu, dolayısı ile belli bir enerji boyutunda titreşen enerji formları olduğumuzu göstermiştir. (1 Mhz = 1 milyon Hz)

Dünyanın frekansının direkt olarak insan beyniyle bir bağlantısı olduğu keşfedilmiştir. Fakat bu frekansın olumsuz değişiminde, sadece temiz enerji kullanılmaması değil, “2G”, “3G”, “4G” ve şimdide “5G” teknolojilerinin

ve “doğallıktan ve insanlıktan uzaklaştıran bütün teknolojiler”in etkisi var. Bu etki, hem dünyayı hem de insan zihnini ve bedenini çok olumsuz etkiliyor.

Milliyet gazetesinin haberine göre; “Yaklaşık 250 bilim adamı, BM ve Dünya Sağlık Örgütüne (DSÖ) bir dilekçe göndererek 5G ve benzeri teknolojilerin, ürettiği elektromanyetik (EM) dalgalar nedeniyle kanser riski oluşturduğunu, bununla da kalmayıp genetik hasarlara, üreme sistemlerinde bozulmaya, öğrenme ve hafıza açıklarına, nörolojik bozukluklara neden olduğunu” ifade etmişler.

Amerikalı bilim adamı Dr. David Hawkins ise frekanslar ve frekansların bilinç düzeylerinde etkisi üzerine binlerce araştırma yapmış. Yaptığı deneylerde; “Yüksek frekanslı duyu ve düşüncelerin düşük frekanslı olanlardan daha güçlü ve etkili olduğunu, pozitif ve her şeyi, olduğu gibi kabullenen, sevgiyi gerçek anlamda yaşayan, barış ve huzur içindeki bir insanın en yüksek frekansa ulaşacağını” klinik olarak kanıtlamış ve Güç Kuvvete Karşı - Bilincin Anatomisi kitabında bu araştırmalara yer vermiş. Kitabı, bu konuya ilgi duyan herkese tavsiye ediyorum.

Titreşim ve frekansların hayatımızdaki rolüne dair keşif, uygarlık tarihimizin en önemli buluşlarından biri. Özellikle sağlığımızla ilgili konularda çok etkili bir buluş bu.

Normalde “62-72 Mhz” olan vücut frekansımız 57-60 olduğunda grip, 42 olduğunda kanser oluyoruz. 25 altında ise ölüm gerçekleşiyor.

Olumlu düşünceler, frekansımızı 10 birim yükseltirken, olumsuz düşünceler ve stres 12 birim düşürmektedir.

İşlenmiş gıdaların ve konserve yiyeceklerin titreşimleri “0 Mhz.” Hiçbir faydaları yok.

Taze sebze ve meyveler “20-27” arası, kurutulmuş olanları “12-22” arasında.

Frekansımızın düşmesi, bağımsızlık sistemimizi de zayıflatıyor.

Yazımızın başlığında dikkat çektiğimiz gibi asıl enerji krizi insanın yaşam enerjisinin deki düşüş ile ilgili. Özellikle son dönemlerde,

hayatı yaşamaya değer görmeyen, kafası karışık, karamsar, negatif düşüncelere teslim olmuş, bu nedenle titreşimi ve frekansı düşük ve yaşam enerjisi zayıf insan sayısı artıyor. Bunda “Doğallıktan ve insanlıktan uzaklaştıran teknolojiler”in insan zihninde ve bedeninde yaptığı tahribatın da önemli bir payı var.

Çözüm olarak, doğal ve sağlıklı beslenmek, doğada temiz havada bol yürüyüş yapmak, olumlu düşünmek, dua etmek, çalışmak, şükretmek, stresli ve negatif ortamlardan, cihazlardan ve kişilerden uzak durmak tavsiye ediliyor.

Uzmanlar ayrıca şu uyarılarda bulunuyorlar:

- Negatif düşüncelerin titreşimi negatif olayları çeker.
- Nasıl bir titreşim halindeyse çevremize o düzeyde bir yayın yaparız.
- Ne yaparsak “kalp ile” yapalım. Kalbimizin ürettiği enerji beynimizde oluşandan 60 kat daha kuvvetlidir.
- Frekansı yüksek kişiler iş ve diğer ilişkilerinde her zaman enerjik bir yapıya sahiptir.
- Sevgi, nefretten daha güçlüdür. Affetmek, bağışlamak iyileştirir. Cesaret güçlendirir. Bunlar yaşam enerjimizi artırır.
- Kibir, yalan, kararsızlık, korku, nefret, doğadan ve doğal olandan uzaklaşmak yaşam enerjimizi zayıflatır.
- Biz ne istersek onu değil frekansımıza uygun olanı hayatımıza çekeriz.
- Hayatımızdaki insanlar bizim frekans eşlerimizdir.

...
Sonuç olarak şunu söylemek mümkün:
Bizler radyo dinlerken dinlemek istediğimiz kanalın frekansı gibiyiz.

Ayarımız bozulmadan, hayat enerjimizi kaybetmeden yaşamak için kendimizi doğru frekansta tutmak zorundayız.

Diğer bir ifade ile ayarlarımızı insanca yaşamaya ve insan kalmaya uygun hale getirmeliyiz. Çünkü, “Selvi Boylum Al Yazmalı”ın yazarı Cengiz Aytmatov'un dediği gibi:

“Bir insan için en zor şey her gün insan kalabilmektir.”❖

Bu zamanda aile hayatının ve dünyevî ve uhrevî saadetinin ve kadınlarda ulvî seciyelerin inkişafının sebebi, yalnız daire-i şeriattaki âdâb-ı İslâmiyetle olabilir. (Hanımlar Rehberi, sf. 13)

Bu Zamanda Kadın Olmak

1. Bölüm: Barbie

NİHAL BALCI

“Kıbrıs’ta kadınlar Venüs tanrısına yeterli kadar ibadet etmiyorlardı. Venüs onları utanma duygularını alarak cezalandırdı. Çok yetenekli bir heykeltıraş olan Pygmalion ise edepsizleşen kadınlara çok üzüldü. Onlardan uzak durmaya ve fildişinden ideal kadının heykelini yapmaya karar verdi. Sanatçının eseri o kadar güzel olmuştu ki, sonunda ona aşık oldu ve gerçek bir kadın gibi davranmaya başladı. O kadar içten dua etti ki, Venüs, heykeli gerçek bir kadına dönüştürdü.”

Hikaye, bir sanatçının sanatını ne kadar sevdiğine işaret ettiği gibi, Yunan mitolojisindeki pek çok efsane gibi, fiziksel güzelliğin gerçek kemal ile özdeşleştirildiğini de gösteriyor.

Pygmalion’un heykeli bana, 2023 yılında bir film ile canlandırılan Barbie’yi hatırlatıyor. Barbie, güzelliği, bebeği, köpeği, olağanüstü öz geçmişi ile ideal bir kadın. Hayaller süsleyen evi, gösterişli kıyafetleri, üstü açık arabası, ve yakışıklı Ken ile “mükemmel” bir hayatı var.

Ruth Handler tarafından tasarlanan ve kızı Barbara ile isimlendirilen Barbie ilk kez 1959 New York oyuncak fuarında dünya yüzüne çıktı. Doğduğu ilk günden itibaren hep tartışma konusu oldu. Öncelikle Barbie bir bebek değildi, yetişkin bir kadın görünümündeydi. Fakat aşırı zayıftı ve ayakları ikinci sınıfa giden bir çocuğunki kadardı. 1963’te çıkan versiyonu, içinde “Yemek yeme!” yazan bir diyet kitabı ile birlikte geliyordu. Konuşma kutusu olan bir Barbie: “Matematik çok zor!” diye tekrarlıyordu. Bu halleriyle kızlara akıllı, zeki olmak, çalışmak önemli değil de, güzel ve zayıf olmak önemli izlenimini veriyordu ve pek çok annenin tepkisini çekti.

Üretici şirket Mattel eleştirileri yersiz buldu. Ne de olsa Barbie 1963’te, Neil Armstrong Aya gitmeden 4 yıl önce astronot; doktorların sadece %9’u kadinken 1973’de doktor olmuştu. “Bütün kadınlar ev hanımı olmaya yönlendirilirken Barbie bunların çok daha ilerisinde,” idi. “Kızlarda beden imajında bir problem var ise, bu ortalıkta gezen

aşırı zayıf mankenlerin ve annelerin suçu,” değil miydi?(Resim 1-8)

Mattel anneler konusunda pek haksız sayılmaz. Annelerin bu noktadaki etkisini doğrulayan araştırmalar var.¹⁻³ Annelerin yeme alışkanlıkları, kızlarına bedenleri ile ilgili yorumları, özellikle de medyanın bu noktadaki mesajlarını önemsemeleri ve içselleştirmeleri, kızlarda negatif etki ve patolojilere neden oluyor. Fakat, küçük kızların Barbie ile oynadıklarında beden imajlarının kötü etkilendiğini gösteren araştırmalar da var.⁴⁻⁶

2010’da yapılan bir deneyde,⁷ ana okulu kızlarına 3 farklı bebek verilir: zayıf, normal kilolu, ve şişman. 3 yaşındaki kızlarda bile farklı görevler için seçim, çoğunlukla en zayıf olan yönündedir.

Büyüdüklerinde etkilerin kaybolup kaybolmadığını, kaybolmadı ise ne kadarının bilinç altında etki ettiğini bilemiyoruz. Daha kötüsü ise başka bir araştırmanın⁸ kilolu ve obez hanımların insan ilişkisi gerektiği mesleklerde daha az işe alındıklarını, iş verilse bile zayıflara nazaran %5 daha az maaşla çalıştırıldıklarını göstermesi. İş eğer hasta bakıcılığı gibi fiziksel güç de gerektiriyor ise daha çok tercih ediliyorlar. Erkeklerde ise kilolu, obez, veya zayıf olanlar arasında herhangi bir maaş farkı görülüyor. Eğer toplumda böyle bir eğilim var ise, çocukların bunu hissedip aynı yöne meylet-

mesi çok normal.

Barbie’nin, kızları için pozitif bir etki yaptığını, politikacıdan astronota kadar her şey olabileceğini ilham ettiğini düşünenler de, kızları için imkansız bir güzellik standardı ortaya koymasından dolayı satın almayı reddedenler de oldu. Tek bir bebek ile, tüm kadınları temsil etmesi ise imkansız. Barbie’nin sözde mükemmelliği de birçok kızın sinirine dokunuyor. Tüm bu tartışmalara rağmen Barbie satışları sürekli arttı.

Yıllar boyu kızlar, yetişkin hallerini düşünüp, hayal güçleri ile neler yapabileceklerini Barbie’ler ile oyuna döktüler. Bazıları bu sayede belki bir mesleği aklına koydu. Bazısı ise küçüklüğünde Barbie’ye güzel kıyafetler giydirdiği gibi büyüdüğünde de, en güzel kıyafet ve ayakkabıların peşine düştü. Bazısı onun gibi zayıf olabilmek için hep diyetlere girdi ve saçını sarıya boyadı.

Barbie kadar popüler bir tüketim malı mıdır bunlara etki eden, yoksa Barbie sadece meydana gelen ve iyi satılan bir kültür mü yansıtmaktadır? Amerika’nın tüm sosyal problemlerini bir bebeğe yüklemek haksızlık olur. Fakat etkileşimler hep iki yönlüdür.

BARBIE FEMİNİST KIZLAR MI YETİŞTİRDİ?

Feminist hareket ile ilgili çok eleştiriler yapılabilir. Yıllar içerisinde baktığımızda ise hareketin kızlar üzerinde bariz etkisini göre-

İş kadını Barbie, 1963

Astronot Barbie, 1965

UNICEF Elçisi, 1989

biliyoruz. Gerçekten şu anda kızlar NASA'da astronot olmak için de, mühendis olmak için de çalışıyorlar. Erkekler tarafına baktığımızda ise batıda buna denk, erkeklerle yönelik bir hareket yok. Global olarak kızlar ve erkekler yakın sayılarda okula başlıyorlar. Zaman geçtikçe okulda başarılı olma, yüksek notlar alma, mezun olmada kızlar erkekleri geçiyorlar.¹⁰⁻¹¹ Daha fazla kız üniversiteye giriyor, ve yine daha fazla kız okulu bir noktada bırakmadan üniversiteden mezun oluyor.¹² Erkekler kadınlara göre daha fazla alkol ve uyuşturucu kullanıyor,¹³ video oyunlarına daha fazla bağımlılık gösteriyorlar.¹⁴ Belki de kızlar "sefahette hiçbir vecihle erkeklerle yetişemedikleri"¹⁵ için kendilerini derslere veriyorlar.

BARBİE SATIŞLARI DÜŞÜNCE

2014'ten sonra Barbie'nin satışları başka markaların çıkması ile düşmeye başlayınca şirket farklı çareler aramaya başladı. Sadece Hasbro adlı şirket Elsa ve diğer Disney prensesleri ile Mattel için \$500 milyon kayba neden olmuştu. 2015'te satışlar \$900 milyon düşünce, Mattel farklı saç ve ten rengindeki Barbie'lerin ardından minyon tipli, balık etli ve uzun boylu Barbie'leri çıkardı. Tabi bunların kıyafet ve ayakkabıları birbirine uymuyor, ve ayrı kategorilerde satılıyor.

Küçük kızlar, balık etli Barbie'ye "şişko" diyor. Anneler ise bir kıza hediye götürülürse, "Acaba kız alınır mı?" diye düşünüyor. Bir bebeğe bu kadar kimlik ve anlam yüklemek

ilginç gelse de genel kültür ve kızların beden imajları hakkında verdiği ipuçları görmezden gelinmiyor. Değişimler ise kar anlarında Mattele yine çok kazandırdı.

2023'TE, \$1,5 MİLYAR HASILAT YAPAN BARBİE FİLMİ ÇEVİRİLDİ

Hayatımda bir filmin bu derece tellallığının yapıldığını ilk kez görüyorum. Nereye gitsem, neyi açsam önümde beliriyor. Farklı mağazalarda Barbie filmi ürünleri için ayrı bölümler açılmış. Yetişkin kadınlar, bir araya gelip pembeler giyip sinemalara gidiyor. Birbirlerini "Merhaba Barbie!" diye selamlıyorlar.

Tüm bu Barbie çılgınlığı içerisinde beni derinden etkileyen bir şey karşıma çıktı. Bu, bir haber sitesinde⁹ rastladığım, filmde geçen bir monoloğun transkripti idi. Sahne şu şekilde:

"Kadın olmak kelimenin tam anlamıyla imkansız...."

"İnce olmalısın, ama çok ince olmamalısın. Ve hiçbir zaman ince olmak istediğini söyleyemezsin. Sağlıklı olmak istediğini söylemen lazım, ama aynı zamanda ince olmalısın. Paran olmalı, ama para isteyemezsin, çünkü görgüsüzlük olur. Patron olman lazım, ama kimseye kötü davranma. Sen liderlik et, ama başkalarının fikirlerini ezme. Anne olmayı sevmelisin, ama sürekli çocuklarından bahsetme. Kariyer sahibi olmalısın ama her zaman başkalarını düşünmelisin. Erkeklerin yanlış davranışlarının hesabını sen vermek zorundasın, bu delilik, ama bunu

belirtirsen sana dırdırcı derler, hep şikâyet ediyorsun derler. Erkekler için güzelliğine dikkat etmelisin, ama onları cezbedecek veya diğer kadınları rahatsız edecek kadar güzel olmamalısın. Çünkü onlarla kardeşsin.

Ama her zaman göz alıcı ol, dikkat çek, kendini göster. Ve her zaman haline şükret. Ama asla unutmaya ki sistem bozuk ve hileli. Bunu kabul et, ama her zaman haline şükret. Sakın yaşlanma, asla kaba olma, gösteriş yapma, bencil olma, sakın düşünme, başarısız olma, asla korktuğunu gösterme, asla sıradan olma. Çok zor! Çok çelişkili ve kimse sana madalya vermiyor veya teşekkür etmiyor! Ve aslında her şeyi yanlış yapmakla kalmıyorsun, aynı zamanda her şey senin suçun.'

Kendimi ve her kadını, insanlar bizi sevsin diye kendimizi için içinden çıkılmaz hallere sokmamızı izlemekten gerçekten bıktım."

Haber, çekim sırasında sahneyi canlandıran America Ferrera, modern kadının hislerini anlatan bu konuşmayı yaparken, yönetmen hanımın, ağladığını ve konuşma bittiğinde, etrafına baktığı zaman, sette herkesin ağladığını gördüğünü anlatıyor.

Haklı... Gerçekten de ağlanacak bir durum... 2024... Her türlü özgürlüğün olduğu, kadının isterse bekçi, isterse pilot olduğu, teknoloji ile en zor işlerimizin kolaylaştığı, herkesin istediği gibi giyindiği, tesettürün bir esaret olarak görüldüğü bir dönemde yaşıyoruz. Bu serbestiyet ve teknoloji çağının üzerindeki perdeyi kaldırdığımızda, modern kadının hisleri bu mu olmalı idi? Sanki üzerinden 500 gr'lık bir ağırlık kaldırılmıştı da, yüreğine dağlar yüklenmişti. Bunca özgürlük ve medeniyetin kadına getirisini bu muydu? Kalp, ruh, ve aklı böyle elemli olan bir insana, bedenlen özgür olsa, istediğini giyse, istediği yere gitse de özgür denilebilir miydi?

Bir kadın olarak ben en son ne zaman kendimi tam anlamı ile özgür hissettiğimi düşündüm. Ama gerçekten... Kuşlar gibi... Aklıma ilk gelen zamanların ise ne güzel kıyafet, ev ve arabalarla, ne de dünyalık bir başarı veya makamla ilgisi vardı. Mekke ve

Medine'de kısa kaldığım dönemdi aklıma gelen. Gidip kendi feracemi ve peçemi kendim aldım. Ne eşim vardı yanımda alırken, ne annem ve babam. Kimse zorlamadı beni. Üzerimde pembe renkten, kalbimde bu kadınların hissettiklerini söylediği ağırlıktan da eser yoktu. Mescid-i Nebevi, Kabe, ve Arafat'ta olduğunuz zaman dünya ile ilgili her şey silikleşiyor, en önemliler bile merkezietini kaybediyor, fonda kalıyor. Her zaman bu hali yakalayabildiğimi söyleyemem. Aslında çoğunluk itibarı ile yakaladığımı söyleyemem. İşler güçler, çocuklar, okul, ödevler içerisinde farkındalığımı yitiriveriyorum. Kusurlu olmak insan olmanın gereği. Ama gerçek özgürlüğe giden yolun siyasi, finansal, ticari güçten, onay ve takdirden geçmediğini anladım. Bunlar elbette ki gerçek ve görmemezlikten gelinmiyor. Fakat hayatın merkezinde Allah'ın rızası ve kulluk konulduğu ve diğer her şey bunların hesabına olduğu zaman anlam kazanıyor. Aksi halde her biri elinizi ayağınızı ayrı bağıyor, dahası kalbe ağırlık oluyor.

CİNS-İ LATİF

Modern kadına, "Sen zayıf ve nahifsin," deseniz alınır. Güçlü görünmeye çalışır. Gerçekten çok güçlü ve sabırlı hanımlar var. Fakat güçlü olan birinin, güçlü görünmeye çalışmasına gerek var mı? O zaten güçlüdür. İçi ekmek gibi ufalanan birinin zoraki güçlü görülmeye çalışmasında ne mana var? Zoraki görünmeye çalışıyorsanız, aslında öyle olmadığınız anlamına gelir. Bunu ne kadar devam ettirebilirsiniz?

Yukarıdaki konuşma ilk karşıma çıktığımda o kadar şaşırımdı ki, üzerinden 3 kere geçtiğimi hatırlıyorum. Daha sonra yönetici konumda olan birkaç hanımın bir dergi için röportajları da üzerine geldi. Sizin için kısa bir-iki alıntı yapayım:

1. "Hayal edemeyeceğim kadar çok para kazanıyordum. Çok başarılıydım. Ama çok mutsuzdum. Bir arkadaşım bana, "Hiç bırakmayı düşündün mü?" diye sordu. "Ben hayatımda hiçbir şeyi bırakmadım," dedim.

Deniz Piyade Askeri, 1992

Başkan Adayı, 1992

Beyzbolcu Barbie, 1998

Basketbolcu Barbie, 1998

Bilgisayar Mühendisi Barbie, 2010

“Eğer bu kadar mutsuzsan, neden korkuyorsun,” dedi. Olduğum yerde dondum. İlk refleks cevabım: “Ben hiçbir şeyden korkmam,” idi. Ama aslında hiç düşünmemiştim bunu. Fakat sonra anladım ki, “insanlar ne düşünür” diye korkuyordum. Önceliklerimi tekrar gözden geçirmem gerektiğini anladım.”

2. “İlk başladığımda o kadar hırslıydım ki, alabildiğim her projeyi alıyordum ve kalabildiğim kadar ofisten çıkıyordum. İnsanlar niye 6’da işi bırakır çıkar anlamıyordum. Bir süre sonra, ‘Nereye kadar?’ diye düşünmeye başladım. Ben hayatımın böyle mi geçmesini istiyordum? Ofiste yaptıklarım dışında başarmak istediğim başka bir şey yok muydu?”

3. “‘Bize diyorlar ki, hem aile kur çocuk sahibi ol, hem de iyi bir işin olsun.’ Ama ikisi arasındaki dengeyi kurmak çok zor ve her zaman altından kalkamıyoruz. Bu yüzden çoğu zaman kendimizi başarısız hissediyoruz.”

Princeton gibi iyi bir okulda okuyan bir kız ise, okul gazetesinde yazdığına göre: “Bir kariyer istediğime emin bile değilim. Evlenmek, evde durmak, ve çocuklarımı yetiştirmek istiyorum. Neyim var benim? Sorunum ne?” diyordu.

19. yy’da bir dönem umumi tuvaletlerin, kadın, erkek, ve zenci olarak ayrıldığı Amerika’da özgürlük savaşçısı, siyahi Sojourner Truth’un, “Ben kadın değil miyim?” sözlerinin üzerinden uzun zaman geçti. Kölelik kalktı. Amerika’da kadınlar, 1920’de oy verme hakkını, 1974’te kendi adına banka hesabı açma hakkını elde ettiler. O zamandan bu zamana kadınları koruma ile ilgili pek çok kanun yürürlüğe kondu. Fakat bunların kadınların haklarını tam anlamıyla koruduğunu veya mükemmel işlediğini düşünmek ise ayrı bir nahiflik.

Nasıl, bir dönem sömürgeci düzen ve transatlantik köle ticareti ile biyolojik farklılıklar insanları ezme için kullanılıyordu ise, kadının biyolojik farklılıkları da sanki ona farklı bir şekilde eziyet etmeye basamak yapıyor. Bir taraftan kendisine güç ve mevki verilirken, diğer taraftan içi boşaltılıp, önemli değerleri elinden alınıyor, maddi yönü öne çıkan bir objeye dönüştürülüyor. İçindeki fitri sesleri duymaması için her türlü gürültü yapıyor.

Evet, Barbie’nin o “mükemmel” evinde ve hayatında 50’den fazla mesleği olmuştu, fakat o hiçbir zaman realite ile yüzleşmek zorunda kalmamıştı. Pembe tüylü çizimleri ve minik ellerini kirletmeden de paleontolog olabilir, bebeğini nereye bırakacağı endişesini hiç taşımadan rahat rahat başkanlık seçimleri için eyalet eyalet dolaşabilirdi. Kadınlar için zaman içinde hayat çok değişti. Barbie yetişemiyorsa çok zorlamamak lazım. Ne de olsa o topuklu ayakkabılarla ne kadar hızlı gidebilir ki? ❖ (Bu yazının kaynaklarına zaferdergisi.com’daki sayfasından ulaşabilirsiniz.)

Basit Bir İyilik Hikâyesi

MUAMMER ERKUL

Uzaktan bize atılmış toplara, elimizdeki beysbol odunuyla vurarak tekrar bizden uzaklara fırlatan oyunculara dönmedik mi?

Çok ama çok meşgulüz...

Fakat; neydi bize atılan, pek hatırlamıyoruz!

Neydi okuduğumuzdan hatırimızda kalan, pek emin değiliz.

Bizim fırlattığımız top nereye gitti, bilmiyoruz!

Çünkü çok meşgulüz.

♥

Daha çok bir ve beraber olmamız, yaptığımız iyi işleri, güzel şeyleri daha fazla birbirimize duyurmamız lazım galiba.

Önce bizim, hatta hepimizin, daha fazla morale, daha yüksek motivasyona ihtiyacımız var.

Şu cümle değil mi

aslında açlığını, susuzluğunu çektiğimiz:

“Sen, benim umurumdasın ve lütfen ben de senin umurunda olayım. Çünkü bundan başka çaremiz yok!”

Fakir, yani Muammer Erkul, burada ve her yerde görmek isterim ki; benim kardeşlerim, benim abilerim, ablalarım memnuniyet verici çok işler yapmışlar ve halen yapmaya devam etmekteeler.

♥

Genellikle şunu diyorum veya böyle düşünmeye alıştık:

Şimdi bunu söylemenin ne faydası var ki, zaten aynısını herkes her zaman yapıyor.

Galiba tam burada yanılıyorz.

Belki şu (yani herkesin, hepimizin yaptığı veya yapabileceği ama anlatmaya üşendiği, fakat böylece de başkalarına iyi örnek olamadığı) birkaç cümleyi “okumak bile” hepimizi çok mutlu ederdi:

♥

Bugün yolda giderken, bastonla yürümeye çalışan bir ihtiyar gördüm. Yaklaştım, selam verdim.

Durdu...

Yüzüme baktı...

Benim “kim” olduğumu tanımaya çalışarak; “ve aleykümselam” dedi. Ben ona

gülümsedim;

“Yardıma ihtiyacınız var mı, kolunuza girmemi ister misiniz?” dedim.

Dudakları titredi... Buğulanan gözlerini gözlerime dikti. Titreyen sesiyle dedi ki:

“Evlat, Allah senden razı olsun.

Bana öyle bir güç verdin, öyle yardım ettin ki bu bana aylarca yeter...”

Yıllardır bu sitede yaşıyorum. Her gün bu yoldan mescide gider gelirim. Senin gibi davranan biri, ilk defa bana rastladı. Tükendiniz sanmaya başlamıştım. Az daha umudum tükenecekti!

Allah ne muradın varsa versin.”

♥

Bu okuduğunuz...

...hepimizin yaptığı ve zaten yapmamız gereken bir hareket değil mi?

İyi ama, öyleyse neden anlatıp başkalarına örnek olmayalım, neden anlatıp birbirimize moral olmayalım, neden aramızdan gelenlere yol açıcı olmayalım?

Emin olun ki şu basit yani saf, temiz, berrak, karışksız, katışksız böyle bir selamlaşma hikâyesi bile her gün konuştuğumuz (veya konuşulan) sayısız lakırdıdan çok daha yararlı ve ufuk açıcıdır.

Öyle değil mi?❖

Evrimciler Yöntem mi Değiştirdi?

PROF. DR. FATİH SATIL

Tesadüf, etimolojik tanımıyla birbiriyle ilişkisiz, aralarında bir bağ bulunmayan veya tanımlanamayan olayların genellikle eş zamanlı olarak ortaya çıkması, oluşması, meydana gelmesi demektir. Google, “tesadüf” sözcüğünü “birbiriyle ilişkili olduğu belli olmayan olaylar veya durumların sıra dışı bir şekilde bir arada meydana gelmesi” olarak tanımlamaktadır. Merriam-Webster sözlüğü de tesadüf, “planlanmamış ya da beklenmedik olayların bir arada meydana gelmesi” olarak tanımlamaktadır.

Evrim görüşünü savunanlar yıllardır yeryüzünde hayatın tesadüfen kendi kendine ortaya çıktığını savunup dururlardı. Ama son yıllarda ne hikmetse evrimcilerin söylemlerinde değişiklikler olmaya başladı. Artık evrende tesadüf yok diyorlar hatta da ileri gidip “Evrim Kuramı, hiçbir zaman kompleks bir canlının, daha basit olan par-

çaların tesadüfi bir birleşimi sonucunda oluştuğunu iddia etmemiştir, iddia etmemektedir ve iddia etmeyecektir!” diye oldukça iddialı cümleler kuruyorlar. Sanki yıllardır ısrarla “tesadüf” kelimesini dillerine dolayan kendileri değilmiş gibi aklımızla alay ediyorlar.

Anlaşılan o ki evrim görüşünü savunanlar evrendeki muhteşem düzeni ve programı gördükçe onlar da evrende hiçbir yerde tesadüfe tesadüf edilemeyeceğini anlamışlar ya da böyle bir iddiada bulunmanın akıl dışı olduğunu görmüşler. En azından ben böyle düşünmek istiyordum ama görüyoruz ki evrimciler pek akıllanamamışlar. Yeni geliştirdikleri söylemlerine bu sefer tesadüf yerine “doğal seçim” ifadesini koymuşlar. Kendilerince de şöyle sihirli bir cümle kurmuşlar, diyorlar ki; “Doğada Evrimin Seçilim Mekanizmaları sebebiyle yavaş ve kade-

meli olan bir seçim/eleme vardır.” Yani yeni türlerin oluşumunda ya da türlerdeki değişimlerde “seçilim mekanizması” söyleminin altına gizlenerek yine kendilerince bu fiillerin arkasında bir Yaratıcının olmadığını ima etmeye çalışıyorlar. Sanki çevrenin ya da “Doğal Seçilim” dedikleri şeyin bir iradesi ve seçme gücü varmış da ona göre bir seçim ve eleme yapılmış gibi. Oysa yine unuttukları bir şey var bilimsel bir yöntem olan “mantiğe dayalı akıl yürütme yöntemi”ne göre; bir seçim varsa bir seçenin de olması gerekir.

Evrimcilerin kafaları karışmış olmalı ki, bir paragraf önce dediklerini bir sonraki paragrafta inkâr edercesine doğanın seçme gücünün olamayacağını şöyle yazmışlar: “Çevre, Doğal Seçilim, Cinsel Seçilim veya diğer evrim mekanizmalarının bilinci, öngörüsü, istekleri, arzuları, talepleri, planları, programı, fikirleri yoktur.” Ancak başka bir yerde de şöyle bir ifade kullanmışlar: “Doğal Seçilim, bulunduğu çevreye en uyumlu olan canlıların hayatta kalması, diğerlerinin ise elenerek yok olması sonucu yaşanan sürece verilen isimdir.” Görüldüğü gibi bu seferde bu seçme işini canlının kendisine ya da doğanın kendisine vermişlerdir.

Şimdi onlardan aşağıdaki şu sorularımızla akıllarıyla birlikte vicdanını da kullanarak cevap vermelerini bekliyoruz:

- Doğada var olduğunu iddia ettikleri bu “evrim seçim mekanizması”nı kim kurdu?
- Bir seçme ve seçilme varsa bu seçime kim ve nasıl karar veriyor?
- İlmî ve bir akli olmayan varlıklar ya da doğa bu seçme ve seçilme işini nasıl yapıyorlar?

Sonuç olarak aslında batı cephesinde değişen pek de bir şey yok. Evrimciler, baştan beri dedikleri gibi her şeyin kendi kendisine olduğunu bu sefer “doğal seçim” gibi bir takım süslü terimlerle söylemeye çalışıyorlar. Ama akılla birlikte vicdanının da sesini dinleyenler bu aldatmacalara kanmayacaklardır. ❖

Okul Öyküsü

Sınav

HAZIRLAYAN: ASLINUR BAHAR

Dört üniversite öğrencisi, uyanamadıkları için matematik finaline geç kalmışlardı. Okula gidip hocalarına, arabalarının lastiğinin patladığını, bu sebeple geç kaldıklarını söylediler...

Hocaları pek inanmasa da öğrencilerinin ısrarlı yalvarmalarına dayanamadı ve onları üç gün sonra sınav yapacağını söyledi.

Sınav günü geldiğinde hoca, 4 öğrenciyi boş bir salonun ayrı ayrı köşelerine oturttu.

Sınavda başarılı olma konusunda da şöyle dedi: Arkadaşlar kuralımız basit, 100 üzerinden 50 puan alan sınavı geçer...

Hocanın hazırladığı sınav kağıdı gerçekten de basit idi. Ön sayfada 10’ar puanlık 4 tane basit matematik sorusu vardı... Öğrenciler bunları kolayca çözdüler. Arka sayfada ise 60 puanlık tek soru vardı:

“Hangi lastik patladı?”❖

Lavoisier'in Günahı

PROF. DR. MUSTAFA NUTKU

“Lavoisier” ismi, bütün genel kimya kitaplarının ilk sayfelerinde “**Kütlenin Korunumu Kanunu**” ile birlikte yer alır.

1743-1794 yılları arasında yaşamış olan bu Fransız kimyacı, kimya bilminde teraziyi sistematik olarak devamlı kullanarak kendisinden önce yapılmış deneylerin neticelerini değerlendirmiş; kendi deneyleri ile takviye edilmiş bazı izahlar yapmış ve kimyevî reaksiyonlara giren maddelerin ağırlıkları toplamının reaksiyondan çıkan maddelerinkine eşit olduğunu, “**Kütlenin Korunumu Kanunu**” olarak ifade etmiştir.

Yirminci yüzyılın başında Alman Fizikçi Albert Einstein ise, “**maddenin yoğunlaşmış bir enerji olduğunu**”, enerjinin maddeye, maddenin de enerjiye $E=mc^2$ (E =erg-enerji, m =gram-kütle, c =cm/s-boşluktaki ışık hızı) basit formülüne göre dönüşebileceğini keşfederek, hem Lavoisier'in “**Kütlenin Korunumu**” iddiasının yanlışlığını ortaya koymuş; hem de bilim ve teknolojide “**Atom Çağı**”nın öncüsü olmuştur.

Ancak bu formülden hesaplanan “**kütlenin enerjiye eşdeğeri**” çok büyüktür. En şiddetli kimyevî reaksiyonlarda bile **enerji** haline dönüşen madde miktarı, **en hassas terazilerle bile tartılabilmek** sınırının çok gerisinde ve hesaba katılmasına lüzum görülmeyebilecek kadar az olup—o işlemde yapılan hata kimyacıların çalışma hassasiyetlerinin dışında kaldığından—**bugün de “kimyevî reaksiyonlarda madde hiç kaybolmamış” kabul edilir**; kimya denklemlerinin katsayılarının denkleştirilmesinde ve kimya reaksiyonlarıyla ilgili problemlerin çözümünde, “**kütlenin enerjiye dönüşmesi veya enerjiden kütle meydana gelmesi**” hesaplarının da yapılmaması, çözümde mühim hatalara sebep olmaz!..

Fakat **nükleer reaksiyonlarla ilgili hesaplarda kütle-enerji dönüşümünün** mutlaka göz önüne alınması icab eder. Atom bombası, hidrojen bombası, nükleer santraller, güneş ve yıldızlarda neşredilen çok büyük enerjinin eşdeğeri olan “**kütle kaybı**”, ihmal edilemez!..

Böylece, Einstein'ın $E=mc^2$ formülüyle, Lavoisier'in “**Kütlenin Korunumu Kanunu**” açıkça reddedilmiş olmasına rağmen, kimya denklemleriyle alâkalı işlem ve hesaplarda niçin Lavoisier'in bu kanununun kullanılmakta devam edildiğinin sebebi, lise ve yüksek okullarda genel kimya derslerinin ilk saatlerinde izah edilir.

Lavoisier'in 1789'da neşrettiği “**Kütlenin Korunumu Kanunu**”nun yanlışlığının Einstein'ın 1905'de neşrettiği **madde-enerji bağıntısıyla** açık bir şekilde anlaşılmasına rağmen pratikte doğru kabul edilmesinin temin ettiği kolaylıklar sebebiyle, kimya öğretiminde ve tatbikatında hâlâ kullanılmakta oluşu, bugün bile biyoloji ilminde “**Darwinizm**” ile yapılmaya çalışılan “**manevî tahribat**”ın benzerini, çok daha az ölçüde de olsa kimya ilminde de yapmaya teşebbüs edenlerin, “**çok haksız ve gençliği ifsada çalışmak**” gayretlerine malzeme teşkil edebilmektedir!..

Ya mevzuun cahili ya da kasıtlı, kötü niyetli olan **müfsidler** (ifsad ediciler) tarafında bazı cahillerin zihni bulandırılmakta; **maddenin ezeliyeti ve inkâr-ı uluhiyet** sapıklıklarının müdafaasında, **Lavoisier'in—aslında yanlış olan, fakat pratikte doğru kabul edilebilen—Kütlenin Korunumu Kanunu “sahte bir delil”** gibi ortaya sürülmeye çalışılmaktadır!..

Bu durumda, **Lavoisier'in ismi ve onun “Kütlenin Korunumu Kanunu”**, belki kıyamete kadar bütün lise ve yüksek okul genel kimya kitaplarında yer almaya devam edebilecek; fakat aynı zamanda bazı mugalatacı ve hakikat tahrifçilerine “**sahte delil, aldatma ve saptırma vasıtası**” da yapılmaya çalışılabilecektir!..

Lavoisier böylece, “**Kütlenin Korunumu Kanunu**”nun pratikte doğru kabulüyle bir bakıma “**kimya bilimine hizmet etmek**”, diğer taraftan da yirminci asrın başına kadar bir asırdan fazla bir zaman boyunca “**maddenin ezeliyeti ve inkâr-ı uluhiyet**” sapıklıklarına aynı yanlış ifadedeli kanunuyla “**sahte bir**

delil” vermek durumundadır.

...
Kader-i ilâhî sanki onun bu mevzudaki sevabının da günahının da, bu dünyadaki karşılıklarını vermiştir: **Lavoisier** isminin genel kimya kitaplarında kıyamete kadar yer alabilecek gibi gözükmesi **Lavoisier'e “dünyada şan ve şöhrat mükafatı”** sayılabilecekken, Fransız İhtilalinin ardından kendisine başka bazı suçlar isnad edilmesi sonucu, **giyotinle başı kesilerek feci şekilde idamı** da—kendisine isnad edilmiş o suçlarla alâkasından ziyade—yanlış ifade ettiği bir bilimsel kanunla manen idamına sebep olduklarının günahlarından “**Sebeb olan yapan gibidir**” **Hadis-i Şerifine göre** aldığı ve alabileceği günah hisselerinin, “**dünyadaki peşin bir cezasıyla alâkalı**” olabileceğini düşündürmektedir!..

PEKİ MADDE EZELÎ Mİ?

Lavoisier, “**reaksiyona giren maddelerin miktarları toplamı ile reaksiyondan çıkan maddelerin miktarları toplamı kesin olarak birbirine eşittir**” diyordu. Buna “**Kütlenin Korunumu Kanunu**” adı verildi. Bu “kanun” ancak Einstein'ın “**İzâfiyet Teorisi**”ne kadar tesirli olabildi.

Einstein'ın, 1905'te neşrettiği Özel İzâfiyet Teorisine göre, hem fizikî, hem de kimyevî hadiselerde kütle değişebilir. Ayrıca kütlenin yeniden yaratıldığı ve yok olabileceği hadiseler de vardır (maddeleşme ve yok olma). Ancak, bu kütle artışı ve yok oluşlarını terazi ile tartarak fark edemeyiz. Çünkü, en hassas terazilerle bile gramın yüzbinde birinden daha küçük kütlelerin tayini mümkün olamamaktadır. En şiddetli kimya reaksiyonlarında bile, enerji haline dönüşerek yok olan madde miktarı gramın milyarda biri kadar olabilmektedir. Bu durumda, enerjiye dönüşerek yok olan ve enerjiden meydana gelen madde miktarları, kimyacıların çalışma hassasiyetlerinin çok dışında kaldığı için pratikte göz önüne alınmaz, fakat çekirdek reaksiyonlarında ihmal edilemez.

Enerji alan ve veren cisimlerin kütlelerinde

meydana gelen artış ve azalış şeklindeki değişimler tecrübe yoluyla tespit edilememesine rağmen, Einstein'ın Özel İzafe Teorisi'nin çok mühim bir neticesi olan "kütle-enerji eşdeğerliği" ile alakalı "*maddeleşme ve yok olma hadiseleri*", laboratuvar da çok açık şekilde ispatlanabilmektedir.

"Maddeleşme" yani enerjinin maddeye dönüşmesini ispatlayan deneyi ilk defa 1932'de yapan Anderson'a bu sebeple 1936 Nobel Fizik Ödülü verilmiştir.

Maddenin enerjiye dönüşmesi ile alakalı bir laboratuvar deneyinde, pozitron ve elektron gibi zıt elektrik yüklü maddî tanelerinin çarpışmaları ile yok olmaları ve enerjiye dönüşmeleri incelenir. Böylece, her biri 0,511 MeV enerjisinde iki Gama ışını fotonu meydana gelir.

Enerjinin maddeye dönüşmesine dair, yukarıdaki aksine bir hadisede ise Gama ışınından bir pozitronla bir elektronun meydana geldiği, laboratuvar da "Wilson Sis Kutusu" ile alınmış fotoğraflarda görülmektedir.

Ayrıca, çok yüksek vakum (boşluk) elde etmeye çalışırken, mutlak boşluğa yaklaşıldığında, "pozitron" gibi küçük maddî parçacıkların yoktan var olduğu da laboratuvar da tesbit edilmiştir.

1905'te ilim âlemini sarsan Özel İzafe Teorisiyle ve onu doğrulayan, Nobel mükâfatına lâyık görülenleri de dahil çeşitli fizik deneyleriyle, yok olabileceği ve yoktan var olabileceği isbatlanmış olan maddeye, "ezelîdir" denilebilir mi? Asla! ❖

Madde Asıl Değil...

PROF. DR. ALAADDİN BAŞAR

Bu ifadelerle kâinatın tümünde görev yapan her şey "kelimelere ve cümlelere" benzetilmiş, onların hayata hizmet etmekle mânâ kazandıkları nazara verilmiştir. Hayat bu varlık âleminin mânâsı hükmündedir. Bu hakikat en açık şekilde insanda kendini gösterir. Bedendeki bütün organların şekilleri, yerleri, büyüklükleri ve vazifeleri hep hayata göre ayarlanmıştır. Yani organlarımız birer kelime gibidir ve ruha hizmet etmekle mânâ kazanırlar. Hayat olmasa ne midenin hazmından söz edilebilir, ne gözlerin görmesinden, ne de kulakların işitmesinden...

Bu Söz'ün başlarında "*Hayat dahi mevcudatın keşşafıdır.*" buyrulmuştur.

Hayat olmasa, ne güneşin ışığının, ne atmosferin özelliklerinin, ne gece ve gündüzün, ne mevsimlerin niçin yaratıldıkları ve ne vazife gördükleri anlaşılabilir. Kâinat öyle özelliklerle donatılmıştır ki, bu fabrikadan hayat mahsulü alınsın. Bir çekirdeğin, bütün bir ağaçtan süzülmesi gibi, hayat da bütün varlık âleminde süzülmiştir.

Şu görünen âlem hayata hizmet ettiği gibi, onun bir küçük misali olan insanda da beden ruha hizmet etmektedir. Kâinat da hadimdir, beden de. Mahdum olan yani hizmet edilen hayattır, ruhtur.

Burada geçen hayat kelimesi umumî bir ifadedir, bitki hayatını da içine alır. Ruh sadece hayvanlarda ve insanlarda bulunur ve hayat ruhun bir sıfatıdır.

...

Konunun devamında madde ve hayat konusunda yapılan tespitlerden birkaçı:

"Bilbedahe madde hâkim değil ki, ona müracaat edilsin, kemalât ondan istenilsin. Belki mahkûmdur, bir esasın hükmüne bakar, onun gösterdiği yollar ile hareket eder. İşte o esas; hayattır, ruhtur, şuurdur."

Madde hakim değil mahkumdur; yaptığı işleri kendi isteğiyle ve iradesiyle değil, her şeye hükmeden Rabbinin emri istikametinde yapmaya mecburdur. Ne dünya yörüngesini değiştirebilir, ne atmosfer bir başka gezegene göç edebilir, ne de insandaki bir organ, yahut bir hücre ruhun emri dışında bir iş görebilir. Eller mahkumdur, kendi istekleriyle tutmazlar, kendi dilediklerini yazmazlar. Ruh ne emrederse onu yerine getirirler. Ayaklar da mahkumdur kendi keyiflerine göre yürümezler, ruh nereye isterse oraya giderler.

...

"Hem bizzarure madde lüb değil, esas değil, müstekar değil ki, işler ve kemalât ona takılsın, ona bina edilsin; belki yarılmağa, erimeğe, yırtılmağa müheyya bir kışırdir, bir kabuktur ve köpüktür ve bir surettir."

Bir çekirdeğin kabuğu, içindeki özün korunması içindir. Çekirdeğin lüb kısmı inkişaf ettikçe kabuğu zayıflamaya, yarılmaya,

"Bittecrübe, madde asıl değil ki, vücud ona müsahhar kalsın ve tâbî olsun. Belki madde, bir mânâ ile kaimdir. İşte o mânâ, hayattır, ruhtur."
(Bediüzzaman, Sözlere)

yarılmaya başlar, tâ ki o çekirdekte "manevî kader kalemile" planı çizilmiş olan meyve ortaya çıkabilsin, boy gösterebilsin.

Öz olmasa kabuk hiçbir mânâ ifade etmez.

Bu kâinatın tümü de hayata göre kabuk ve kışır hükmündedir. Hayat olmasa, gece ile gündüzün, kışla yazın, oksijenle hidrojenin, demirle bakırın bir farkı olmaz.

...

"Hem madde esas değil, ..., yarılmağa, erimeğe, yırtılmağa müheyya bir kışırdir, bir kabuktur ve köpüktür ve bir surettir."

Kabuk ve suret teşbihleri üzerinde durmuş olduk. Köpük benzetmesine de kısaca temas edelim. Nasıl biz, kabuğun içinde bir lüb bulunduğunu ve kelimenin suretinin arkasında bir mânânın hükmettiğini aklen biliyor ve görüyoruz. Aynı şekilde köpüklerin arkasında da bir denizin var olduğunu biliyoruz. O denizin varlığına göre köpüğün varlığı çok aşağı bir derecededir. Deniz olmasa köpük de olmaz. Mânâ olmasa, suret ortaya konmaz, öz olmasa kabuk yaratılmaz.

Bütün bu misaller, "madde asıl değil" hakikatini ispat etmekte ve kâinatın şu görünen maddesinin arkasında hayatın ve ruhun hükmettiğini nazara vermektedirler.❖

Nefis İçin Ramazan

SELİM GÜNDÜZALP

“Nefistir seni yolda koyan / Yolda kalır nefse uyan.” Yolun tehlikeleri var. İnsan ise uzun bir yolun yolcusu. “...İnsan bir yolcudur. Sabâvetten gençliğe, gençlikten ihtiyarlığa, ihtiyarlıktan kabre, kabirden haşre, haşirden ebede kadar yolculuğu devam eder...” (Mesnevî-i Nuriye) Bu upuzun yolun en büyük tehlikesi ise nefis.

Dünyadaki tehlikeleri saysak, dünya hayatını veya dünya hayatının konforunu tehdit eder; en fazla da ölüme sebep olur. Fakat nefsin tehlikesi ebedî hayatı riske atar; nefis-i emmare insanın ebedî hayatını tehdit eder.

Hatta iblis'i şeytana çeviren de onun nefsidir.

İşte bu uzun yolculukta nefis insanı

yolda bırakır; imandan alıkoyar, ibadeti yaptırmaz, hesabı, mahşeri unutturur, cennetten cehennemden habersiz bırakır. Yunus Emre bunu çok veciz olarak söylemiş: “Nefistir seni yolda koyan / Yolda kalır nefse uyan.”

Nefis-i emmareyi tanımak zordur, çünkü içimizdedir, bizdedir, bize ait bir duygumuzdur; ama onu tanımamak daha zordur. Nefsi küçük gören de onu tanımamıştır.

...

Bir adam bir gece vakti sahile oturmuş denizi seyretmeye başlamış. O sırada oturduğu yerde eline bir taş düşmüş. Tutup bunu denize atmış. Gelen ses hoşuna gidince elini tekrar kumlarda gez-

dirmiş. Başka taşlar da varmış. Başlamış bunları denize atmaya. Yaşadıklarını düşünürken, bu taşları denize atmak onu rahatlatıyormuş, üstelik suya düştüğünde çıkan ses de ona garip bir zevk veriyormuş...

Böyle yavaş yavaş pek çok taşı denize fırlattıktan sonra, yeni bir taşı daha fırlatmak için elini kaldırdığı sırada ay bulutların arasından çıkmış. Adam attığı şeyin taş olmadığını farketmiş. Dikkatle baktığında ise onun elmas olduğunu görmüş... Meğer attıkları hep değerli taşlarmış...

...

Hayat karşısındaki durumumuza bakınca bu adamdan pek bir farkımız yok gibi. Hayat denizine sürekli fırlattıklarımızı ömrümüzün saatleri, günleri, ayları... Bir de ömrümüzün gitmesini değil, sadece nefsimizin zevk almasını düşünüyoruz. Nefsimizin aldığı zevk ile yetiniyoruz...

Oysa hayatımız nefsimize vereceği zevk ve lezzetten çok daha değerli, çok daha büyük anlamlar, çok yüce hedefler için veriliyor. Bazen bilgisayarın karşısına geçip

klavyeye rastgele basan ve dink dink diye çıkan sesler hoşuna gittiği için bunu sürekli tekrarlayan çocuk gibi oluyor insan. Oysa o bilgisayar dink dink sesi çıkaran bir oyuncaktan çok daha büyük bir şey, çok daha önemli işler için yapılmış. Nefis-i emmare işte böyle 'hayat'ı zevk veren basit bir oyuncağa çeviriyor...

...

Şimdi Ramazan-ı Şerif-teyiz. Rabbimizin rahmet tecellisi olarak aynı zamanda nefsin terbiyesine bakan yönü de var Ramazan ayının.

Maneviyata yönelen müminin gözünde, yolda bırakanın kim olduğu, yolda kalmamak için neler yapmak gerektiği netleşiyor. Bu konuda daha kararlı ve güçlü adımlar atma imkanı buluyor. Ve Ramazan ayı, tüm ömrümüzü mayalamak için fırsat oluyor.

Söz buraya gelmişken Ramazan'ın anlamını kavramak için Bediüzzaman Hazretlerinin Ramazan Risalesini mutlaka okumalısınız. Şimdi o risaleden Ramazan orucunun nefsin terbiyesine bakan kısmından alıntı yaparak yazımızı bitirelim:

“...Ramazan-ı Şerifin orucu, doğrudan doğruya nefsin mevhum rububiyetini kırmak ve aczini göstermekle ubûdiyeti bildirmek cihetindeki hikmetlerinden bir hikmeti şudur ki:

Nefis Rabbisini tanımak istemiyor; firavunâne kendi rububiyet istiyor. Ne kadar azaplar çektilirse, o damar onda kalır. Fakat açlıkla o damarı kırılır. İşte, Ramazan-ı Şerifteki oruç, doğrudan doğruya nefsin firavunluk cephesine darbe

vurur, kırar. Aczini, zaafını, fakrını gösterir, abd olduğunu bildirir.

Hadisin rivayetlerinde vardır ki:

Cenâb-ı Hak nefse demiş ki: “Ben neyim, sen nesin?”

Nefis demiş: “Ben benim, Sen sensin.”

Azap vermiş, Cehenneme atmış, yine sormuş. Yine demiş: “Ene ene, ente ente?” Hangi nevi azâbı vermiş, enâniyetten vazgeçmemiş.

Sonra açıklıkla azap vermiş. Yani aç bırakmış. Yine sormuş: “Men ene? Ve mâ ente?”

Nefis demiş: “Ente Rabbi'r-Rahîm; ve ene abdûke'l-aciz.” Yani, “Sen benim Rabb-i Rahîmimsin. Ben senin âciz bir abdimim.”

...

“Ve o orucun ekmele ise, mide gibi bütün duyguları, gözü, kulağı, kalbi, hayali, fikri gibi cihazat-ı insaniyeye

dahi bir nevi oruç tutturmaktadır. Yani, muharremattan (haramlardan), mâlâyâniyattan çekmek ve herbirisine mahsus ubûdiyete sevk etmektir. Meselâ, dilini yalandan, gıybetten ve galiz tabirlerden ayırmakla ona oruç tutturmak; ve o lisanı, tilâvet-i Kur'ân ve zikir ve tesbih ve salâvat ve istiğfar gibi şeylerle meşgul etmek; meselâ gözünü nâmahreme baktıktan ve kulağını fena şeyleri işitmekten men edip, gözünü ibrete ve kulağını hak söz ve Kur'ân dinlemeye sarf etmek gibi, sair cihazata da bir nevi oruç tutturaktır. Zaten mide en büyük bir fabrika olduğu için, oruçla ona tatil-i eşgal ettirilse, başka küçük tezgâhlar kolayca ona ittibâ ettirilebilir.” (Yirmi Dokuzuncu Mektub, Ramazan Risalesi)❖

Âdâb-ı Muaşeret

AYTEN YADİGÂR

“Günümüzde en azından iki ahlâk tavrına ihtiyacımız var. Kendine hâkim olmak ve şefkat göstermek. Çocuklarımızın duygusal eğitimini şansa bırakıyoruz ve sonuçları çok yıkıcı oluyor. Akıllı ve kalbi birleştirmeli. Sadece akıl yetmiyor.” Duygusal zekâ konusunda çalışmalarıyla tanınan Amerikalı Psikiyatrist Daniel Goleman, içinde yaşadığı toplumla ilgili yukarıdaki tespitleri yaptıktan sonra şu soruyu sormalıyız diyor: *“Sokaklarımıza nezaketi, toplumsal yaşantımıza şefkati nasıl taşıyabiliriz?”*

Birey-toplum dengesine dikkat çeken ifadeler bunlar.

Her insan kendi başına bir değer ve yaratılış itibarıyla biricik. Kendine has potansiyeli, farklı ilgi alanları ve yetenekleri olan muhterem bir varlık. Bununla birlikte insanın tüm ihtiyaçlarını kendi başına karşılayamayacağı, sosyal bir varlık olduğu

bu nedenle de başka insanlarla bir araya gelmek suretiyle toplumların ve toplumsal kurumların oluştuğunu biliyoruz.

En küçük toplumsal yapı olan ailede başlıyor sosyalleşme. Birlikte yaşama, iş bölümü, sorumluluklar, insan ilişkileri, iletişim, geçim gibi pek çok husus aile hayatının doğal akışı içinde ediniliyor. Sağlıklı bir aile ortamında yetişen bireylerin hem kendileriyle barışık olma hem de topluma uyum sağlama konusunda daha avantajlı oldukları malum.

Günümüzde gelişen teknoloji hayatı hızla dönüştürmekte. İnsanlar ve toplumsal işleyiş de bundan nasibini alıyor. İnternet ve sosyal ağlar üzerinden ben merkezli ve rekabete dayalı hayat algısına vurgu var daha çok. Buna bir de bireysel isteklerin ertelenemezliği ve tüketerek var olma çabasını ekleyin. Böyle bir bakış açısı hep

kendi kendine yeten güçlü bireyler olma isteğini besliyor ve toplumsal ilişkileri zayıflatıyor. Bireysel hak ve özgürlükler ile toplumsal sorumluluklar dengesi bozuluyor haliyle. Bu dengenin tesisi için insani yönümüzün hatıra tutulması, teknolojiye veya maddi alanda ne kadar değişime maruz kalsak da değişmeyen bir yanımızın, bizi insan kılan yanımızın muhafazası ve yaşatılması için çaba gösterilmesi gerekiyor.

Günümüzde çok akıllı ama merhametsiz, başarılı ama mutsuz, makam sahibi ama geçimsiz, zengin ama doyumsuz, imkân sahibi ama muhtaçlardan bihaber insanların sayısı hiç de az değil. Özellikle internet nesli diyebileceğimiz hayatının büyük bir kısmı sanal ortamda geçen yeni kuşakların, toplumsal ilişkileri düzenleyen kuralları ve birtakım insani hasletleri öğrenmeleri önem arz ediyor. MEB tarafından ortaokullarda “görgü kuralları ve nezaket”, liselerde “âdâb-ı muaşeret” isimli seçmeli derslerinin konması ben-biz dengesinin kurulması ve korunmasına yönelik bir adım olarak düşünülebilir. İnsanın sosyal boyutunu ihmal etmeden güçlü bireyler yetiştirilmesi, insan ve topluma dair yaşanan pek çok sorunun çözümüne de temelden katkı sunacaktır.

Âdâb-ı muaşeret kısaca görgü kuralları demek. Terbiye, nezaket, zarafet, hoşgörü, saygı, insanların birbirleriyle geçinmeleri usulü, toplumda uyumlu ve saygılı bir iletişim ve davranış biçimi, insanlar arasında sevgi ve dostluk duygularını güçlendirici medeni ve ahlaki davranışlar anlamlarına geliyor.

Bugün okullarda ders olarak gündemimize giren âdâb-ı muaşeret aslında medeniyet tarihimizde yeri olan ve bizi biz yapan hususlardan biri. Klasik İslam kaynaklarında kendi medeniyet kaynaklarımıza referansla şehir, şehirli olmak ve medeniyetle ilişkilendirilen bir kavram. Kur’an-ı Kerim’de aile, akraba, komşularla olan ilişkilerde hak ve sorumluluklara dikkat çeken, uyumlu güler yüzlü geçimli olmayı öğütleyen, kaba, kırıcı

söz ve davranışlardan kaçınmayı salık veren ayetler var. Peygamber Efendimiz’in (sav) sosyal ilişkilerde güzel davranmayı öğütlediğini ve hayatı boyunca bu konuda en güzel örnekligi ortaya koyduğunu biliyoruz. Tarihimizde özellikle Osmanlı’da teşrifat ve görgü kurallarına çok önem verilmekteydi. Görgü kurallarının öğrenilmesinde öncelikle aile ve sosyal çevrenin etkili olması altı çizilmesi gereken bir husus.

Âdâb-ı muaşeret kuralları, toplumdan topluma farklılık gösterse de ilk akla gelenler şöyle sıralanabilir: Ayakta bir şeyler yiyip içmemeli. Yemek yerken ağız kapatılmalı. Öksürürken veya hapsirirken ağız, el veya mendil ile kapatılmalı. Kalabalık alanlarda yüksek sesle konuşmamaya dikkat edilmeli. Temiz, bakımlı ve uygun kıyafetler giyilmeli. Saç ve sakal temiz ve düzenli olmalı. Yine kalabalık bir yerde yürürken veya bir kapıdan geçerken diğer insanlara yol vermek, başkalarına saygılı davranmak, selam vermek, vedalaşmak, teşekkür etmek, özür dilemek, başkalarıyla konuşurken göz teması kurmak, ilgi ve saygının bir ifadesi olarak kabul edilen nezaket göstergeleridir. Tüm bunlar insanların birbirleriyle daha iyi iletişim kurabilmelerine ve daha sağlıklı ilişkiler kurabilmelerine yardımcı olur. Ayrıca, toplum içinde saygınlık kazanma vesilesidir.

Dijital çağın hayatı, ilişkileri dönüştürdüğü zamanlardayız. İnsanların sanal dünyada ikinci bir hayatı var adeta. Hal böyleyken yeni bir kavram çıkıyor karşımıza: **“Netiquette”**. Çevrimiçi görgü kuralları anlamına gelen bu kavram, bir anlamda dijital ortamın insani hassasiyetle tanıştırılması olarak görülebilir. Sanal ortamda uyulması tavsiye edilen on kural sıralanırken ifade edilen birinci kural da manidar: **“İnsanı hatırla! Sen de insansın, muhatabın da. Çevrimiçi etkileşimde bulunurken bunu hep aklında tut.”**

Hem gerçek hem sanal ortamlarda ince, zarif, kibar, yerine göre konuşan ve davranan “görgülü” insanların sayısının artması temennimizdir vesselam.❖

Machu Picchu

Yüksek İrtifa

PROF. DR. SEFA SAYGILI

Latin Amerika gezimizin Peru ayağına gelmiştik ve dünyanın 7 harikasından biri sayılan ve tarihin derinliklerinde gizemli bir yapı olan Machu Picchu harabelerini görecektik. Bunun için öncelikle Peru'nun başkenti Lima'dan uçakla tarihi Cusco şehrine 2 gün kalmak üzere geldik. Oradan da önce kara yolu, sonra da demiryolu ile Machu Picchu'ya geçeceğiz.

Cusco; bozulmadan devam eden yerel kültür, mahalli kıyafetli yöre halkı, sırtlarında heybelerde yavru lamalar ve doğallığı içindeki çevresi ile dağlarda yer alan çok güzel bir şehir. Ancak deniz seviyesinden 3.400 metre yükseklikte ve rehberimiz bizi sürekli uyarıyor: "Burada yüksek irtifa hastalığına yakalanmanız neredeyse kaçınılmaz. İrtifa yükseldikçe havadaki oksijen

Solda arka planda Cusco şehriden bir görünüş, önde yerel kıyafetleriyle bir anne ve çocuğu..

Sğdaki resimde Cusco şehriden bir manzara.

seviyesi azalıyor. Mide bulantısı, hazımsızlık, yorgunluk ve nefes alıp vermede zorlanma sık karşılaşılan sıkıntılardır."

Cusco'da eski bir manastır olan otelde kalıyoruz. Buradaki bütün otellerde oksijen tüpleri olduğu bildiriliyor. Ekibimizden bazıları gerçekten de nefes almakta zorlanıyorlar ve bu şekilde oksijen tüpüne ihtiyaç duyuyorlar.

Ben ise iddialydim, "Bünyem çok şükür sağlam, bir rahatsızlığım yok" diye düşünüyorum. Ancak üzerime tatsız bir yorgunluk siniyor ve sabaha kadar zorlukla nefes alabiliyorum. Böyle olunca da darlanmaktan uykuya dalamıyorum, bir türlü sabah olmuyor.

Hemen aklıma Kur'an Enam Suresi'nin 125. ayeti geliyor:

"Allah, her kimi doğruya erdirmek isterse, onun göğsünü İslâm'a açar. Kimi de saptırmak isterse, onun da göğsünü göğe çıkıyormuşçasına daraltır, sıkar. Allah, inanmayanlara azap (ve sıkıntıyı) işte böyle verir."

Yani yüksek irtifaya, bilhassa 3 bin metreden daha yükseğe çıkılınca basınç düşmesinden ve atmosferde oksijenin azalmasından dolayı insanın içi sıkılıyor, darlanıyor ve böyle zorlanmalar ortaya çıkıyor. Yörenin insanları ise burada sürekli yaşadıklarından, kan hemoglobin değerlerinin artması ile yüksek ortam onlara dokunmuyor.

Kur'an'da böyle bir hakikatten söz edilmesi kutsal kitabımızın bir mucizesidir ve Kur'an'ın Allah kelamı olduğunun bir göstergesidir. Çünkü böyle bir gerçeği, Peygamber Efendimizin deneyimleyebilmesi mümkün değildir. Üstelik bu iç sıkılmasının inançsızların ruh haline benzetilmesi de müthiş bir hadisedir. Bilimsel bir bilgiye adeta felsefe giydirip edebi bir şekilde ayette ifade edilmiştir.

Yıllar geçtikçe görülüyor ki, her şeyi ihtiyarlatan zaman ilerledikçe ve insanların bilgileri arttıkça Kur'an gençleşmektedir ve her daim tazeliğini korumaktadır.❖

Şiir

Ey Can Dostum!

NUREDDİN PALA

Nefsi sustur,
O casustur!
Kur'an düstur,
Ey can dostum...

Büyük engel.
Nefis çengel!
Secdeye gel,
Ey can dostum...

Kur'an yolu,
Nurla dolu,
Sağı solu,
Ey can dostum...

Ne hoş oruç,
Hafif ol uç,
Rıza sonuç,
Ey can dostum...

Bol bol oku,
Fikir doku,
Bitsin korku,
Ey can dostum...

Gündüz saim,
Gece kaim,
Her an daim,
Ey can dostum...

Selam verdim,
Hakk'tır derdim,
Dert giderdim,
Ey can dostum...❖

Sen Böyle Güzelsin...

EZGİ AKGÜL

Eskiden dünyaya bir çocuk geldiğinde o çocuk sadece anne babanın değil, bütün mahallenin çocuğu olurdu.

Sokakta oynarken camdan uzatılan salıçalı ekmek kimseye garip gelmezdi mesela. Kirlendiğini gören arkadaşının annesi onunla beraber sizi de banyoya sokmaktan çekinmezdi.

...

21. yy ebeveynleri çok yalnız...

Her şeyi kendilerinin halletmesi bekleniyor, hem de en kusursuz hali ile. Sorunun kaynağını da çözümünü de kendi performanslarında arıyor anne babalar. Sanki bakkalın, öğretmenin, kaynananın, dayının, başkasının çocuğunun, ekonomik durumların hiç etkisi yokmuş gibi bütün fatura toplum tarafından ebeveynlere kesiliyor. Onlar da istemsiz kendilerini, kendi becerebilirliği ya da beceremeyişi üzerinden değerlendiriyor.

Sütü az geliyorsa “az mı yedim acaba?” diye sorguluyor kadın. Ya da konu babaysa bu defa tatile götüremediği için vicdan azabı çekiyor, kendini yetersiz görüyor.

Toplum bu konuda yeni anne babaya yardım etmek yerine, yermek ve direktif vermek üzerine konumlanmış durumda.

...

Artık çocuğu sadece uyutmanız yetmiyor. Laktosuz sütünün olması gereken sıcaklıkta olması gereken miktarda içmesine ikna etmeli, sütün organik olup olmadığına dikkat kesilmeli, uyku arkadaşı mutlaka olmalı ve en sevdiği o masal kitabını içinizden gelerek severek ve zevk alarak okuyun. O gün biraz canınız istemeden okuduysanız ebeveynliğinizi sorgulamalısınız. Böyle hissediyorsunuz.

Çocukluk travmalarının insanın geleceğini etkilediğini, o geleceğin de insanlığın geleceği olduğunu ve bilimden faydalan-

mamız gerektiğini söylüyorlar. Bir yere kadar haklılar.

...

Ama işte bir yere kadar...

İnsan kendi sınırlarını aşmaya çalıştığı zaman, dengeyi kaybettiği zaman hastalanıyor.

Bu akıl tutulmasından çıkmanın en kestirme yolu insan olduğun gerçeğini kabul etmekten geçiyor bence. Sen insansın ve bu kadarsın. Her şeye yetemez, herkese yetişemez, her duyguyu kontrol edemezsin.

Bu hayatta her şeyi en mükemmel hali ile sen yapamazsın. Yapabilseydin senin adın ‘insan’ değil, ‘tanrı’ olurdu.

Kediye kedi diyebilmemiz için nasıl miyavlaması gerekiyorsa ve o havladığında köpek diyorsa; insan olmanın en önemli delili de yetersiz olmasıdır.

Sen böyle güzelsin...❖

HAZIR CEVAPLAR

HAZIRLAYAN: PINAR ÇAĞLAR

GÜN DOĞUMU TABLOSU

İki ressam arkadaş, resim sergisinde bir tabloyu konuşuyorlardı. Biri dedi ki:

“Şuna tabloya bak, güneşin doğuşunu ne güzel resmetmiş.”

Öbürü düzeltti: “İmkânı yok, bu mutlaka güneşin batışıdır.”

“Belki öyledir. Ama nasıl oluyor da bu kadar kesin konuşabiliyorsun?”

“Onu tanırım, sabahları onbirden önce kalkmaz.”

● ● ●

MÜŞTERİ

Yazar Ercüment Ekrem Talu, bir lokantaya girer ve garsondan çorba ister. Çorbayı masaya getiren garsona bakar ve “ben bu çorbayı içemem” der.

Garson gider ve başka bir çorba getirir. Fakat Talu bu çorba için de aynı tepkiyi verince, lokantanın sahibi gelir ve:

“Bayım, afedersiniz” der, “çorbalarımız çok güzeldir; bir içseniz mutlaka beğeneceksiniz.”

Talu bu sefer de “belki gerçekten güzeldir ama ben içemem” diye cevap verince, lokanta sahibi, “peki niçin?” diye merakla sorar.

Ercüment Ekrem bu sorusuna sakince şöyle cevap verir: “Çünkü kaşığım yok.”

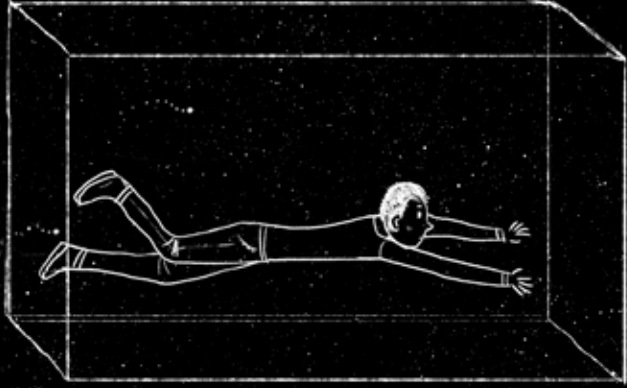
● ● ●

ŞİŞMANLATAN ORUÇ

Selim Gündüzalp, Hekimoğlu İsmail’e “Ramazan olmasına rağmen biraz kilo almışsınız galiba?” diye sormuş.

Hekimoğlu İsmail de bu soruya tebessüm ederek:

“Maalesef öyle oldu.” demiş, “Çünkü iki kişilik yemek yiyor, bir kişilik oruç tutuyorum.”❖

Hayalin İçinden Öyküler

Uyanamayanlar

HÜSEYİN BURAK UÇAR

Şoför, dolmuşa binerken halinde bir tuhaflık sezdiği adamın, son durağa varmış olmalarına rağmen halen arabadan inmemiş olduğunu fark edince, kafasını hiç çevirmeden onu gördüğü aynaya doğru seslendi:

“Beyefendi yolculuğumuz sona erdi, burası son durak.”

Fakat bir tepki gelmedi. Adam sondan ikinci sırada, sağ cam kenarında oturuyordu. Yaş olarak henüz yolun yarısını geçmemiş izlenimi veren genç adama doğru dönüp, biraz daha dikkatli bakınca, onun kafasını cama dayamış halde olduğunu gördü ve uyumakta olduğunu anladı. Kılık kıyafeti ile oldukça hacimli duran çantasına yapılandırılmış reklam yazıları dikkatini çekti. Kapı kapı dolaşan bir satış temsilcisi olmalı diye düşündü “yorgunluktan bitap düşmüş zavallı” diye mırıldandı.

Bu sefer daha yüksek bir tonda seslendi:

“Beyefendi burada inmeniz gerekiyor. Son durağa geldik.”

Hiçbir şey değişmemiş, adam kıpırdamamıştı bile. Bu durum şoförün tedirgin olmasına neden oldu. Zaten dolmuşa binerken onun bezgin ve telaşlı halini çekmişti. Yakın zamanda bu araçta bir yolcunun kalp krizi geçirdiği aklına geldi ve yerinden hızla kalkarak adamın yanına koştu. Onun nefes alıp vermekte olduğunu anlayınca rahatladı. Derin bir uykuda olmalı diye düşündü. Nefes alıp vermesi arada iniş ve çıkışlarla ilginç bir hal alıyordu. Bir kâbus görüyor gibiydi. Onu omuzundan hafif bir şekilde sarstı. Fayda etmedi. Mırıldanıyor ve ne dediği belli olmayan şeyler söylüyordu. Daha hızlı sarsmasına ve bunu birkaç kez tekrarlamasına rağmen onu uyandırmayı

başaramadı. Çok şaşkındı. Ne yapacağını bilemedi.

Durakta yolcu bekleyen diğer dolmuşların şoförlerinden yardım istedi. Hep beraber adamı oturduğu yerden kaldırıp araçtan dışarı çıkarttılar. Onca tartaklanmaya rağmen adam bir türlü uyanmıyordu. Onu duraktaki yolcuların beklerken kullandıkları sıralardan birine oturtular. Fakat adam oraya yatar gibi uzandı. Üstelik gördüğü kâbusun etkisi ile olacak, acı ile kıvrılıyor ve tuhaf sesler çıkarıyordu. Fakat bir türlü uyanmıyordu. İçlerinden biri durağa çok yakın olan karakola haber vermeye gitti. Bir diğeri ambulans çağırdı. Karakoldan memurun gelmesi uzun sürmedi. Adam halen uyuyordu. Çıkardığı seslerden, yüzünün aldığı şekillerden ve renklerden anlaşıldığı kadarı ile rüyasında sanki bir saldırıya uğramak üzereymiş, hayati tehlike içerisindeymiş gibiydi. Çok hızlı nefes alıp veriyor ve korku dolu sesler çıkarıyordu. Bir ara daha net ve anlaşılır bir şekilde konuşmaya başladı. Fakat bu kısa sürdü. Yine de onu öldürmek isteyen birisinden kaçmakta olduğu ve yakalanmasının an meselesi olduğu anlaşılıyordu. Bir telefonla, kısık sesle konuşarak yardım istemişti.

Ambulans beklenenden çabuk geldi. Polis memuru ile şoför, ambulansa bindiler. Şoför olayı en başından alarak memura anlatmaya çalışıyordu. Bu arada sağlık görevlileri gerekli müdahaleleri yaptılar. Hatta onu sakinleştirmek için bir rahatlatıcı iğne de yaptılar. Fakat bunların bir faydası olmamıştı. Kâbus devam ediyor olmalıydı, çünkü buna işaret eden sesler kesilmemişti. Adamın alını daha çok terlemeye başladı. Belli ki kovalamaca sürmekteydi.

O an adamdan derin bir inleme sesi geldi ve ambulanstakilerin bakışları pür dikkat ona yöneldi. Gördükleri karşısında hepsi şaşkındılar. Adam kurşunlanmış ya da

biçaklanmış gibi elleri ile göğsünü ve karnını tutuyordu. O sırada hastaneye vardılar. Acilen ameliyata alındı. Kalp atışları gittikçe yavaşlıyordu. Yapılan bütün müdahalelere rağmen kurtarılamadı.

Aynı gün buna benzeyen birçok olay yaşandı. Hastanelere acile getirilen insan sayısı artmaya başladı. Çok kısa sürede bütün dünyada aynı tip olayların bir pandemi haline gelmesi herkesi şaşkına çevirdi. Kimin başına ne zaman geleceği belli olmadığı için, insanlar arasında korkulu bir bekleme hakim oldu. Uyanamamaktan korkarak dayanabildiği kadar uyumamaya çalışanlar çoğunlukta idi. Fakat uykusuz kalınabilecek süre kısıtlı olduğu için mecburen uyuduktan sonra uyanabilenler çok şanslı addediliyordu. Fakat uyuyup uyanamayanların ve bunların içinde gördükleri rüyalarda kötü olaylar yaşayıp, sancılarını gerçek hayatta birebir yaşayanların sayısı, her geçen gün artıyordu. Normal hatta güzel rüyalar gördükleri zaman da bu durum, hallerine ve yüz ifadelerine olumlu yansıyor. Uyanamamak Sendromu adı verilen ve bir hastalık olarak tanımlanan bu durumun neden olduğu olumsuz sonuçları takip etmeye, tedbirler almaya ve tedavi etmeye yönelik çalışmalar, Dünya Sağlık Örgütü'nün yönlendirmeleri ile tüm ülkelerde aynı zamanlı uygulanmaya başlandı.

İnsanların uyanamadıkları ve gördükleri rüyada başına ne gelirse, sonuçlarını gerçek hayatta yaşadıkları bir tuhaf hastalıklı bu. Bir insan rüyasında trafik kazası geçirip ağır yaralansa, bu yaraların etkilerini gerçek hayatta bedeninde hissediyordu. Rüyasında yaşadığı olayda ölenler aynı sonucu gerçekte de yaşıyorlardı. Bütün bunlar uyanamayanların, uykularında konuştuklarında elde edilen bilgilerle teyit edilmişti.

Bilim insanları bir yandan kâbus görmeyi engelleyecek aşı ve ilaçlar geliştirmeye,

diğer yandan da uyumadan çok daha uzun yaşamının yollarını bulmak için çalışıyorlar, ayrıca insan yaşamından uykuyu tamamen çıkartmayı da hedefleyen araştırmalar yapıyorlardı. Hastalığın bulaşıcı olduğuna yönelik yaptıkları açıklama yetersiz kaldı; çünkü nasıl ve neden bulaştığını bir türlü tespit edemiyorlardı. İnsanlık adeta görünmeyen bir virüsle karşı karşıyaydı. Muhtemel virüse, X Virüsü dediler ve ilk etapta çözüm olarak—uyanamayanların—belirli binalarda bir arada ve müşahede altında tutulmasına karar verdiler. Fakat her gün çok hızlı artış olması bunu uygulanamaz bir hale getirmeye başlamıştı.

Sadece altı ay içinde, tüm dünyadaki uyanamayan sayısı milyonlarla ifade edilmeye başlandı. Bu kadar sürede henüz ne bir aşı ne bir ilaç bulunabilmişti. Üstelik bu hastalığa dünyanın en güçlü siyasilerinden ve veya en zengin insanlarından bile yakalananların olması, yaşanan paniğin daha da artmasına neden oldu. Evinin dışında, işte ya da yolculukta uykuya dalanların ve uyanamayanların sayısı da çok artınca, gündelik hayatta yaşanan kazalar ve problemlerin ardından sokağa çıkma yasakları uygulandı. Bir yılın sonunda uyanamayan sayısı görülmemiş bir artış hızı nedeniyle milyarlarla ifade edilmeye başlanmıştı. Bu durum hastalığa henüz yakalanmamış olanlar için de bir kâbusa dönüştü ve kısa süre sonra dünya gezegeninde insan nüfusu da oldukça azaldı. Yaşamı devam eden insanlar ise hiç uyanamadan uyuma-ya başladılar. Diğer bir ifade ile bütün insanlar uykudaydılar. ❖

Kimya Hayatımızı Tatlandırıyor

PROF. DR. OSMAN ÇAKMAK

Kızarmış ekmeğin renginin kahverengi olmasının sebebi, Maillard Tepkimesi sonucu ortaya çıkan melanoidin maddesidir.

Mangalda iyi pişmiş pizola, ekmeğin gevrekleşmiş kabuğu, kazandibinin üstü, nar gibi kızarmış tavuk ve tencerenin dibi! Tüm bu olağanüstü lezzetler nereden geliyor?

Çiğ haldeyken sıvı olan yumurtanın piştiğinde katılaşmasının nedeni de yine bir kimyasal değişimdir. Bu aslında yemekleri neden pişirerek yediğimizin bir sebebini de açıklıyor. Çünkü tat Maillard Reaksiyonu (esmerleşme reaksiyonu olarak da bilinir) aslında bir dizi reaksiyon olup kendine özgü farklı lezzet bileşiklerine sebep olur. Proteinlerin bünyesinde yer alan aminoasitler ile karbonhidratları teşkil eden şeker, yüksek sıcaklıkta reaksiyona girer. Aşamalı olarak gerçekleşen, reaksiyon

sırasında birbirinden farklı yüzlerce tat hâsıl olur. Her gıda ürünü bu şekilde kendine özgü farklı lezzet bileşiklerini oluşturur.

Demek ki yemek pişirme olayında gıdaları aslında bir kimyasal işleme tabi tutuyoruz. Dilimizi ve sindirim sistemimizi yaratan, gıdaların da en lezzetli hale gelmesi ve en kolay sindirilmesi için bizim için pişirme olayını yaratmış, sıcaklığı/ateşi bize hizmetçi vermiş. Karbonhidratlar, hücre dünyasının yakıtını temsil eder, proteinler ise yükünü çeker. Hücrelerin içinde neler oluyorsa, neredeyse tüm yapısal işlemler proteinlerin sırtına yüklenmiştir. 160°C ve üstü sıcaklıklara maruz kalınca protein ve karbonhidratlar, asitler ve esterlerle reaksiyon verir. Bir dizi küçük tat molekülü hâsıl olur. (Resim)

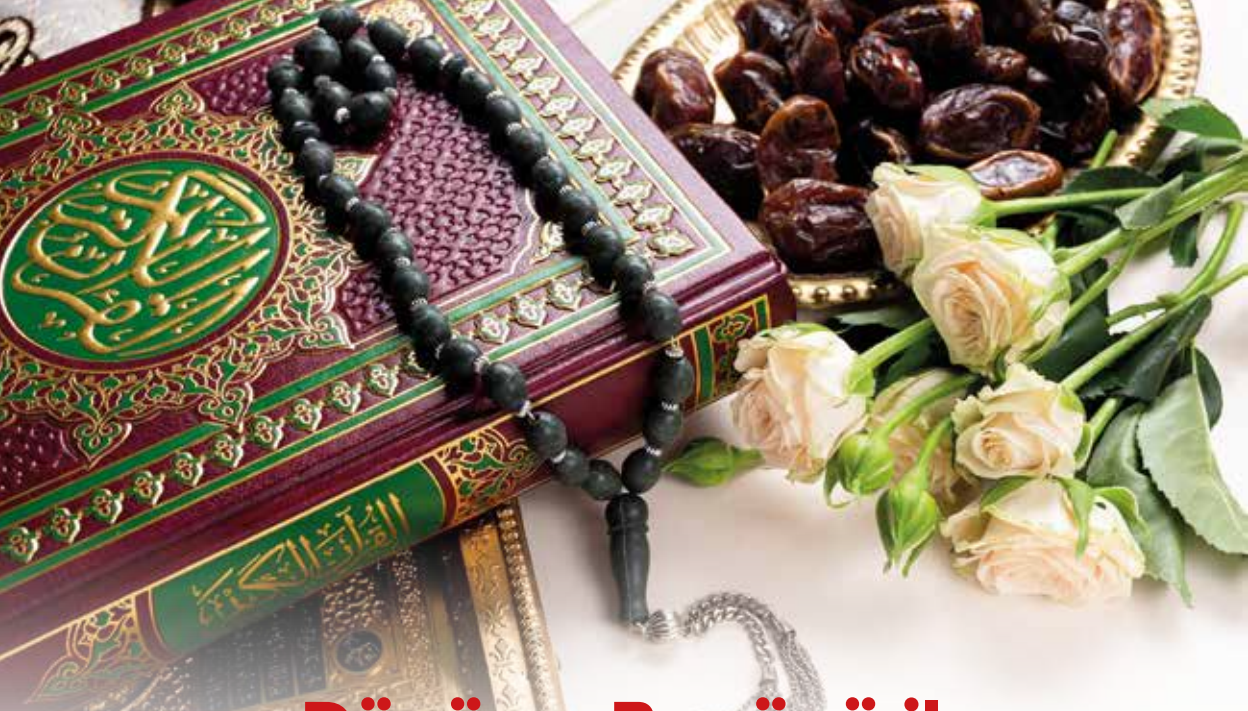
Tat reaksiyonu olmasaydı dünya bu kadar lezzetli olmazdı. Dilimize tat duygusunu yerleştiren, pişme ile hâsıl olan tat moleküllerini de yaratıyor. Ekmek kabu-

ğunun, közlenmiş sebzelerin ve diğer birçok kavrulmuş, lezzetli yiyeceğin tadında “tat reaksiyonu” sorumlu kılınmış. Bu tepkimelerden ortaya çıkan ara bileşiklerin de şeker veya aminoasitler ile tekrar birleşerek farklı türde özel aromalar içeren yüzlerce bileşikler oluşturabilir. Bu kadar farklı eşleşme ile çok sayıda değişik ve farklı aromalar oluşunca da lezzetin derinliği ve boyutları artar. Bu lezzetlerden etkilenmek kaçınılmaz olmakla, beyinlerimiz de bizleri bu yiyeceklerle yönlendirir. Tam da bu nedenle, kahve çekirdekleri kavrulurken ortaya çıkan alkil prazin gibi bileşiklerin kahveye kattığı kaka-omsu veya fındıksı tat, ekmek kızartıldığında ortaya çıkan furanon gibi bileşiklerin ekmeğe kattığı karamelimsi tat, sarımsak pişerken oluşan tiyofenler sarımsağa kattığı etsi tat bizleri cezbeder.

Maruz kaldığı ısı ile bünyesinde sayısız farklı aromalı bileşenlerin hâsıl olması ile etlere karşı iştah duyarız ve yeryüzünde biz insanlar için nasıl bir nimetler deryasında yüzdüğümüzü ve pişirmenin ne olduğunu bilmeyen diğer canlılardan farklı yaratıldığımızı daha iyi anlarız.

Sonuç olarak, yemek pişirirken bile kimya ilminin farklı alanları ile karşı karşıyayız. Gerçekleşen farklı işlemlerden sonra artık yemeğimiz hazır. Şu sonuca varabiliriz: Başta matematik olmak üzere fiziği ile biyolojisi ile tüm bilimler hayata hizmet ediyor ve kimya bilimi ise bu bilimlerin tam merkezinde yer alıyor.

Şunu da unutmayalım. Aşırı kızartma ve yanma durumunda kömürleşme ile zararlı ürünler hâsıl olur. PAH kısa adı ile bilinen mutajen ve kanserojen olan poliaromatik hidrokarbonlar kömürde de bulunur. Yanma ürünlerinin ana bileşenleridir. Mesela benzopiren onlardan birisidir. Kısaca bu konuda bilgi verelim: Maillard Tepkimesi, amino asit ve şekerin ısı etkisiyle tepkimeye girmesi sonucu başlar. Tepkime sonucunda ise bir değil yüzlerce molekül oluşabilir. Ve sadece yemeğin tadı yerine gelmez, kendine has güzel koku ve renkler kazanır. Örnek verecek olursak hâsıl olan azotlu bileşikler (melanoidinler, furanlar gibi) pişen yiyeceklerin renginin esmerleşmesine yol açar. Şunu unutmayalım ki, Maillard adı verilen tat tepkimesi sonucu sadece yiyeceklere lezzet veren maddeler açığa çıkmaz; akrilamid gibi kanser yapıcı etkiye sahip moleküller de meydana gelir. Sıcaklık, asitlik derecesi, yiyeceklerdeki su oranı gibi bazı faktörler, oluşan moleküllerin türünü etkiler. Tat reaksiyonu tepkimesi, 140 °C'nin üzerinde hızlı bir şekilde vuku bulur. Sıcaklık artıralım. Ne görüyoruz? Esmerleşme hızlanır. Sıcaklık yükseldikçe, tepkime sonucu açığa çıkan kanser yapıcı özellikteki maddelerin miktarı da artar. Demek ki bu gıdalarımızı hayatımıza düşman haline çevirmemek için sıcaklığın aşırı artmaması için dikkatli olmalıyız. ❖

Dünü ve Bugünü ile Ramazan

FATMA MEBRURE ŞENLER

Ramazan gufran ayı mağfiret ayı, rahmet tecellilerinin sağanak sağanak kulların üzerine yağdığı ay. Açlığı, susuzluğu kendi nefsinde hissedenlerin fakirlere yoksullara, hasta, dul ve yetimlere daha merhametli davrandığı günler. Fani nimetlerin bir gün insanın elinden alınabileceğini de gösteren oruç ibadeti aslında bir sabır imtihanı. O yüzden Ramazan'ın bir ismi de şehr-i sabır yani, sabır ayıdır.

Ramazan'ın kelime manası "yanmak." Bu ayda oruç tutulup tövbe edenlerin günahları yanıyor. Günahlar erirken kişi ruhen de yükseliyor. Sabır ve iradesini kullanmaya alışan insan bir ahlak güzelliğine erişiyor.

Kendi arzusu ile, sırf Allah rızası için bütün nimetlerden uzaklaşan insan, nefsi ile çetin bir mücadele içindedir. Sabır ve sebatını irade ve azmini kullanan insan elbet mükafatı da görecektir. Nitekim şair bunu şöyle anlatıyor: "Ramazan gele açıla cennet kapısı."

...

Ramazan, dini hayatın sadece ferdi olarak değil toplum olarak da yaşandığı bir ay olduğu için tesiri bütün toplumda görülmektedir. Mukabeleler, teravihler, iftarlar, fitre ve zekât vermeler insanları birbirleri ile daha çok kaynaştırır. Oruçlu, orucunun sevabını kaybetmemek için "Ben oruçluyum" der ve münakaşayı terk eder. Gıybet etmez, kalp, kırmaz, hak yemez. Nitekim istatistikler Ramazan ayından suç oranlarının azaldığını göstermektedir.

...

On bir ay daha çok madde ile uğraşan insan Ramazan'ın gelmesi ile kendisini bir mana iklimi içinde bulur. Erdiği ruhi huzur etrafında da yansır. Onu bakışlarını daha çok düşünmeye sevk eder. Bu ayın gelmesi ile yardımlaşmalar gözle görülür şekilde artmaktadır. Herkes bir pide bile olsa oruçlu kardeşine bir şeyler ikram etmeye çabalar. İftar vakti oruçlunun sevinç zamanıdır. Bu sevinç fırsatını kaçırınlar da etrafa sinen

ruhani havadan etkilenir. Nitekim rahmetli Yahya Kemal bunu mısralarında ifade etmiş. Şair, "Üsküdar'da Ramazan" şiirinin son mısralarında duygularını şu şekilde anlatıyor:

Top gürleyip oruç bozulan lahzadan beli
Bir nurlu neşe kapladı kerpiçten evleri
Yâ Rab nasıl ferahlı bu âlem nasıl temiz
Tenha sokakta kaldım oruçsuz ve neşesiz
Yurdun bu iftarından uzak kalmanın gamı
Hadsiz yaşattı ruhuma bir gurbet akşamı
Bir tek düşünce oldu teselli bu derdime
Az çok ferahladım ve dedim kendi kendime
Onlardan ayrılış bana her an üzüntüdür
Mademki böyle duygularım kaldı çok şükür
...

İstanbul'un Der-Saadet olduğu günlerde Ramazan büyük hazırlıklarla karşılanırdı. Saraydan en fakir eve, Şeyhülislam'dan kadı efendiye kadar herkes mutlu bir telaş içinde olurdu. Minarelerde mahyalar, sokak aralarında dolaşan davulcular. Ve onların okudukları değişik manilerle evlere neşe ve huzur dolardı:

Âlem bu gece nur oldu
Kalbimize sürur doldu
Ey benim ağam, efendim
Kalkın vakt-i sahur oldu

Ramazan davulcusunun bu manisinin duyulması ile ahşap evlerin kafeslerinden ışıklar sızmaya başlar. Yer sofralarındaki kalaylı bakır sininin etrafına ev halkı dizilir. Hoşafklar, söğüşler, börek ve pilavlardan oluşan sahur yemekleri yenilirdi. Bazen bu sahur yemeğinden davulcu ve elinde feneri ile dolaşan bekçi baba da hissesini alırdı.

Yeni cami direk ister
Söylemeye yürek ister,
Benim karnım toktur ama
Arkadaşım börek ister
Diye mâni okuyan bu davulcu elbet
ikramsız bırakılmazdı. Paketlenmiş sahur yemekleri kapı aralığından uzatılırdı.
Ramazan'ın sonuna doğru bahşişi atılırdı:

Davulum ince telli
Arkadaşım ince belli,

Bahşişimi çok isterim
Küçük hanım nazik elli
Önceden hazırlanan çil çil paralar bir
mintan veya mendil ile birlikte davulcuya
hediye edilirdi.

...

Osmanlı saray geleneğinde padişahlar Kadir gecesini Ayasofya camiinde ihya ederlerdi. Büyük alaylarla, meşalelerle, fenerler ve kandillerle donatılan yollardan geçen padişah ve harem arabalarını, halkın izledikleri kaynaklarda anlatılmaktadır.

Sarayda Ramazan'da "huzur dersleri" yapılırdı. Büyük alimlerin iştiraki ile padişahın huzurunda sualli cevaplı yapılan bu toplantılarda ayet ve hadisler açıklanır, tam bir ilmi havada yapılan toplantıya padişahın işareti ile son verilirdi. Dua edildikten sonra gelenler hakk-ı huzur denilen hediyelerle taltif edilirdi.

...

Ramazan'ın 20'sinden sonra Beyazıt Yanğın Kulesinde, Kule iftarları verilirdi. Zengin konaklarından sini sini yemekler kuleye giderdi. Gelenler ışıklandırılmış minareleri mahyaları yüksekte seyir ederek iftar ederlerdi.

...

Devir değişti. Ama Ramazan yine sevinçle karşılanıyor, ruhlara huzur veriyor, dostlukları pekiştiriyor, ilahi feyzin coşturduğu bu günlerin bereketinden pek çok kişi istifadeye çalışıyor. Her ne kadar eski Ramazanlar gibi olmasa da günümüzün Ramazanları da çok bereketli, feyizli, nurlu, heyecanlı, bereketli ve istifadeli geçiyor. Pidesi, hurması, şerbeti, güllacı ve harika yemekleri ile geliyor Ramazan. İftarı, sahur, teravihi, mukabelesi, zekatı, fitresi, fakirlere şefkati ile geliyor Ramazan. Manevi iklimi, itikafı; kötü huylarımızı, gizli şirklerimizi, gıybeti, günahlarımızı bıraktırmak için geliyor Ramazan.

Peygamber Efendimizin (asm) ahlaki ile ahlaklanmamız için bir fırsattır Ramazan. Hepimize nurlu, ruhumuzun manevi âlemlerde gezdiği bir ay olsun; bırakamadığımız günahları bırakmak için gelsin Ramazan. Hoş geldin yâ Şehr-i Ramazan.❖

Kur'an Allah'ın Mucize Kelamıdır

İhlas Suresinde Görünen Tevafuklar

PROF. DR. NİYAZİ BEKİ

İhlas Suresinin Türkçe Yazılışı ve Okunuşu:

-Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.

1- Kul huvallahu Ehad.

2- Allahu's-Samed.

3- Lem yelid ve lem yûled.

4- Ve lem yekun lehu küfüven ehad.

İhlas Suresinin Meali:

-Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1- De ki: O Allah birdir.

2- Allah Samed'dir (her şey Ona muhtaç, O kimseye muhtaç değildir)

3- O doğurmamıştır ve doğurulmamıştır.

4- Ve hiçbir şey O'nun dengi değildir.

İhlas Suresinde 30/ve ya 36 Sure Vardır

Risale-i Nur'un bir yerinde: Sûre-i İhlâs'da otuz Sûre-i İhlâs olduğu bildirilmiştir. "Meselâ: "Kul huvallahu Ehad"da altı cümle (vardır). Üçü müsbet, üçü menfî. Altı mertebe-i tevhidi isbat etmekle beraber şirkin altı enva'ını reddeder. Her bir cümlesi öteki cümlelere hem delil olur, hem netice olur. Çünkü herbir cümlenin iki manası var. Bir mana ile netice olur, bir mana ile de delil olur. Demek Sure-i İhlas'ta otuz Sure-i İhlas kadar, muntazam, birbirini isbat eder delillerden mürekkep sureler vardır." (Sözler/ Yirmi Beşinci Söz, 171-172) denilmiştir.

Başka bir yerinde: "Sure-i İhlas içinde otuz altı Sure-i İhlas miktarınca herbiri zilecniha olan altı cümlelerin terkiyatından müteşekkil bir hazine-i ilm-i tevhid bulunur ve tazammun ediyor" (Sözler/On üçüncü Söz,138) diye belirtilmiştir. Biz de önce "otuz rakamını" esas alarak açıklamalar yapacak daha sonra "otuz altı rakamı" üzerinde ki-

saca duracağız:

a) İhlas suresinde sonuç-hüküm sayısı-na göre 30 sure vardır şöyle ki:

İhlas suresinin altı cümlesi var, her cümle kendinden başka olan diğer beş cümledeki beş hükmü ispat etmektedir. Böylece 6x5=30 tane ispat cümlesi vardır.

Mesela; **Allahü's-Samed** cümlesini örnek aldığımızda, bundan beş tane hüküm cümlesi çıkar. Şöyle ki:

1) Madem ki **Allah Samed**'dir (hiçbir

şeye muhtaç olmayan ve her şeyin kendisine muhtaç olduğu bir ilahtır), öyle ise **lem yelid**'dir.

2) Öyleyse **lem yuled**'dir (doğurmaya da doğmaya da ihtiyacı yoktur.)

3) Öyle ise, onun misli ve dengi olmaz (**lem yekun lehu küfüven ehad.**)

4) Öyle ise, bu vasıflara sahip ancak **Odur/hüve.**

5) Öyle ise O **Ehad**'dir/bir tek ilahtır.

...

Diğer beş kelimeyi de sırayla başa alıp diğer kelimeleri ondan sonra sıraladığımızda, altı tane cümleden otuz tane hüküm cümlesi çıkar. Yani, örnekte olduğu gibi, her bir kelime için "Madem ki," ile başlar ve "Öyle ise,..." diyerek bir hüküm veririz. İşte, "Öyle ise," ile başlayan bu hüküm cümleleri 6x5=30 tanedir.

b) İhlas suresinde "otuz altı" surenin varlığına gelince, burada hüküm (sonuç) sayısı değil, cümle sayısına göre değerlendirme yapılmıştır.

Demek ki, altı tane kelimeyi alt alta yazıp, bunların yanlarına beşer tane de sonuç cümlesi koyduğumuzda, otuz altı rakam yazmış oluruz. Yani, İhlas suresinde hüküm-sonuç sayısı otuz, cümle sayısı ise otuz altıdır.

Altı Tevhid Çeşidinin İspatı, Altı Şirk Çeşidinin Reddi:

İhlâs suresinin üçü müsbet, üçü menfi altı cümlesi vardır. Her bir cümle diğer cümlelere hem delil hem de netice olabiliyor. Bu altı cümleyle, altı çeşit tevhid mertebesi ispat altı çeşit şirk reddedilmiştir.

Altı Çeşit Tevhidin Unvanları Şöyledir:

Risale-i Nur'da İhlâs suresinin tevhid açısından yapılan kısa bir tefsiri özetle şöyledir:

1) Tevhid-i Şuhudî:

"**Surenin birinci cümlesinde yer alan 'hüve'deki karinesiz işaretin gösterdiği itlak, bir tayini, o da taayyünü gösterir. Bu ise tevhidin şühüd mertebesine işaretir.**" (Nursi, Lemeât, 739-741)

Yani: İhlâs suresinin ilk cümlesi "kul hüve"nin anlamı: "De ki: O'dur" şeklindedir. Her zamirin mutlaka bir mercii vardır. Buradaki mercii açık olarak ifade edilmeyip, zamir mutlak bırakılmıştır. Bu makamda mutlak bırakılan zamirin mercii ancak mutlak bir varlık olabilir. Mutlak bir varlık Allah'tan başkası olmadığına göre, buradaki mutlak zamirin mercii de ancak O'na ait olup, O'nu gösterebilir. "İtlakta tayin ve tayinde de taayyün"ün manası budur.

2) Tevhid-i Uluhiyet:

"**Allah birdir**" mealindeki surenin ikinci cümlesi, **Tevhid-i Ulûhiyeti gösteriyor. Zira Allah lafza-i celali bütün kemal sıfatlarını tazammun ettiği için ilahlık sıfatıyla tevhid-i uluhiyeti göstermesi en öncelikli muktezasıdır.**

3) Tevhid-i Rubûbiyet ve Tevhid-i Kayyûmiyet:

Üçüncü cümle, **Tevhid-i Rubûbiyet ve Tevhid-i Kayyûmiyete işaret ediyor. Bu cümlede Allah'ın Samed olduğuna vurgu yapılmıştır. Yani; Allah hiçbir şeye muhtaç değildir ama her şey kendisine muhtaçtır.** Her şey yoktan var olmak için Samed olan Allah'a muhtaçtır. Bu yaratma işi bir tevhid-i rububiyetin tezahürüdür. Kâinatın ilahî kudret tarafından yokluktan varlığa çıkarıldıktan sonra da varlıkta/ayakta durması, varlığını devam ettirmesi ise, bir tevhid-i kayyumiyetin tezahürüdür.

4) Tevhid-i Celâl:

"**Allah asla doğurmamıştır**" mealindeki dördüncü cümle, **Tevhid-i Celâli ihtiva etmektedir. Çünkü "doğurmak" ifadesi aynı zamanda kendisinden parçaların ayrılması demektir. Parçaları olan, onlara muhtaç demektir. İstiğna-i mutlakta bulunan bir varlık, izzet ve celal vasfının zirvesindedir. Bu sebeple, söz konusu cümlede "Tevhid-i Celâl" hakikatine dikkat çekilmiştir.**

5) Tevhid-i Sermedî:

"**Allah hiç doğurulmamıştır**" mealindeki beşinci cümlede, Allah'ın parçası olduğu bir bütünden de ayrılmış bir varlık olmadığına

işaret edilmiştir. Zira bu takdirde de Onun başka şeye muhtaç ve bağımlı olması gerekir. Kaldı ki hayat sahibi bir varlık, başka bir varlıktan tevellüt etmişse, ala külli hâl ölecektir. Ölümüne mahkûm olan ise sermedî/ sonsuz olamaz. İşte bu müdellel muhteva ile Tevhid-i Sermedî'ye işaret edilmiştir.

6) Tevhîd-i Câmî:

“Allah'ın hiçbir dengi, eşi-benzeri” olmadığını ifade eden altıncı cümlede, bütün celal, cemal ve kemal sıfatlarıyla muttasıf, her türlü noksan sıfattan münezze olarak her yönden vahdaniyeti bulunan Allah'ın yekta varlığına dikkat çekilmiştir. Bu durum aynı zamanda bir Tevhîd-i Câmî'dir. “Ne zâtında nazîri, ne ef'âlinde şeriki ve ne de sıfatında şebîhi vardır.” (Lemeât, 739-741)

Altı Çeşit Şirk unvanları ise şöyledir:

1) İsevîlerin Şirki:

Hıristiyanlar/İsevîler Hz. İsa'yı, Allah'ın oğlu olarak gördüklerinden birçok yönden O'nun şeriki olarak düşünürler.

2) Musevîlerin Şirki:

Yahudiler/Musevîler Hz. Üzeyr'i Allah'ın oğlu olarak tasavvur ettikleri için Allah'ın en yakını olarak onu bir nevi şerik sayarlar.

3) Arap Müşriklerinin Şirki:

Arap müşrikleri Melekleri Allah'ın kızları olarak gördükleri için onlara şefaathane gibi bazı yetkiler tanıyarak Allah'a bir nevi şerik yapmışlardır. Bu üç şerik çeşitleri ayette zikredilen “Lem Yelid”(doğurmamış) cümlesiyle reddedilmiştir. Zira, bunların çocuk kabul edilmeleri—haşa—Allah'ın babalığını gerektirir.

4-5-6) Sebepler, Yıldızlar, Tabiat Gibi Putlara Tapanların Şirki:

Allah'ın izzet ve azametini bir perde olarak yaratılmış sebeplere, yıldızlara ve tabiat kanunlarına tesir-i hakiki vermek de bir çeşit şirktir.

Bu üç çeşit şirkin hayali ise, “Lem Yüled” (doğurulmamış) cümlesiyle bertaraf edilmiştir.

Nihayet son ayette geçen “Lem yekûn...” (hiçbir dengi olmadığı) ifadesiy-

le ders veriyor ki, “Cenab-ı Hak ezeldir, ebedîdir, evvel ve âhirdir. Hiçbir cihette ne zâtında, ne sıfâtında, ne ef'âlinde nazîri, küfvü, şebîhi, misli, misali, mesîli yoktur.” (Sözler, 412)

Permitasyon Prensibine Göre İhlas Suresi

Altı sureyi ihtiva ettiği belirtilen İhlâs suresinin bu harika durumu bilimsel olarak ortaya koyacak bir matematik formülü olan “Permitasyon prensibi” çerçevesinde de değerlendirilmiştir. Bu prensibe göre:

a) Bu surede yer alan menfî ve müsbet üçer cümlelerin oluşturduğu iki farklı kategorinin normal permitasyonlarının sayısı: 720'şerden toplam 1440'dır. Buna göre İhlâs sûresinde, tam 1440 İhlâs suresi vardır. Şüphesiz bu husus tek başına bir mucizedir.

b) Aşağıda görüleceği üzere A, B, C = müsbet; D, E, F menfî cümle şekilleriyle “saymanın temel ilkesi”ne göre bu sureden otuz altı tane sure elde edilebilir:

Aşağıda bu formül ile birlikte İhlâs suresinin ihtiva ettiği otuz altı İhlâs suresi gösterilmiştir:

A. O Allah'tır.

B. O birdir.

C. O Samed'tir.

D. O doğurmamıştır.

E. O doğmamıştır.

F. Onun hiçbir dengi yoktur.

İhlâs suresinde otuz altı İhlâs suresini gösteren müdellel bir tablo: (Burada 3 örneğini aldığımız surelerin tamamına, bu yazının web sitemizdeki sayfasından okuyabilirsiniz)

1. De ki O Allah'tır. Çünkü O birdir. Çünkü O Samed'tir. Çünkü O doğurmamıştır. Çünkü O doğmamıştır. Çünkü Onun hiçbir dengi yoktur.

2. De ki O birdir. Çünkü O Allah'tır. Çünkü O Samed'tir. Çünkü Onun hiçbir dengi yoktur. Çünkü O doğurmamıştır. Çünkü O doğmamıştır.

3. De ki: O Samed'tir. Çünkü O birdir. Çünkü O Allah'tır. Çünkü O doğurmamıştır.

Çünkü O doğmamıştır. Çünkü Onun hiçbir dengi yoktur.

Yukarıdaki otuz altı İhlas suresi, cümlelerin birbirine delil olmasından kaynaklanan matematiksel bir tablodur.

Aynı şey cümlelerin birbirine netice olması durumunda da söz konusudur. İhlâs suresinin bu şekildeki otuz altı sureden bir tanesi aşağıda bir örnek olarak verilmiştir. Diğerleri buna kıyaslanabilir:

“De ki: O Allah'tır. Öyleyse O birdir. Öyleyse O Samed'dir. Öyleyse O doğurmamıştır. Öyleyse O doğmamıştır. Öyleyse O'nun hiçbir dengi yoktur.”

İhlas Suresinde Hüve Nüktesi

Kur'an'da Allah'a raci olan وء/hüve zamirinin İhlas suresindeki tekrar sayısı: 275=25x11'dir. Yani: Kur'an'da Allah'a ait (Hüve) zamirinin tekrar sayısı, (Hüve) kelimesinin ebced değeri olan 11 sayısı ile örtüşmektedir. Altı binden fazla olan Kur'an ayetlerinin 23 yıl boyunca peyderpey indirilmesine rağmen, Mekki ve Medeni surelerde toplam Hüve zamirinin tekrar sayısını ebced değerine tevafuk ettirmek, elbette sonsuz bir ilim, hikmet ve kudretin işidir. Bu ise, Kur'an'ın Allah'ın mucize kelimelerinin olduğunu göstergesidir.

2/8, 3/7, 4/3, 5/4, 6/36, 7/7, 8/2, 9/7, 10/9, 11/7, 12/7, 13/7, 14/2, 15/1, 16/5(=112), 17/1, 18/2, 19/0, 20/2, 21/1, 22/6, 23/6, 24/1, 25/5, 26/10, 27/2, 28/5, 29/4, 30/5(=50), 31/3, 32/1, 33/2, 34/8, 35/4, 36/2, 37/0, 38/0, 39/5, 40/9, 41/2, 43/11, 44/3, 45/1, 46/1, 47/0, 48/3, 49/0, 50/0, 51/2, 52/1, 53/8, 54/0, 55/1(=67), 56/0, 57/9, 58/3, 59/9, 60/1, 61/2, 62/2, 63/0, 64/3, 65/0, 66/2, 67/7, 68/2, 69/0, 70/0, 71/0, 72/0, 73/1, 74/2, 75/0, 76/0, 77/0, 78/0, 79/0, 80/0, 81/0, 82/0, 83/0, 84/0, 85/2, 86/0, 87/0, 88/0, 89/0, 90/0, 91/0, 92/0, 93/0, 94/0, 95/0, 96/0, 97/0, 98/0, 99/0, 100/0, 101/0, 102/0, 103/0, 104/0, 105/0, 106/0, 107/0, 108/0, 109/0, 110/0, 111/0, 112/1(=46), 113/0, 114/0. Bu tabloda görüldüğü üzere HÜVE zamirinin bulunduğu surelerin sayısı:

51, diğer surelerin sayısı ise: 63'tür.

HÜVE Lafzında Görünen Bazı Tevafuklar:

1) “HÜVE” zamirinin ebced değeri: 11'dir. Ardışık sayı sistemine göre, 1'den 11'e kadarki sayıların toplamı: 66'dır. Bu rakam “Allah” isminin ebced değeridir. Kur'an'ın sonundan itibaren İhlas suresindeki bu “HÜVE” zamiri 66. kelimedir.

2) Yukarıda ifade edildiği üzere, “HÜVE” zamirinin buradaki tekrar sayısı: 275=25x11'dir.

3) Surenin ilk kelimesi “KUL” kelimesinin buradaki tekrar sayısı: 330=30x11'dir

4) Allah lafza-i celalinin buradaki tekrar sayısı: Allahu: 979+Allahe: 592+ Allahi (Besmele hariç): 1124, toplam: 2695=245x11'dir.

5) Merfu olan “Allah” isminin “Kul hüve Allah” cümlesine kadarki tekrar sayısı: 979=89x11'dir.

Görüldüğü üzere, buradaki kelimelerin tekrar sayısı “HÜVE” zamirinin ebced değerine uygun bir tablo göstermiştir.

EHAD İsmine Gösterdiği Tevafuklar:

1) Bu suredeki Allah'ın “EHAD” ism-i şerifi Allah'ın birliğini gösteren anlamına uygun olarak, bütün Kur'an'da yalnız bir defa/burada zikredilmiştir. Yaklaşık yirmi yıl içerisinde bu sureden sonra binlerce ayet nazil olmasına rağmen, Kur'an'ın Sahibi bu suredeki “Ehad” ismini unutmamış, yanlışlıkla bir Ehad ismini daha zikretmemiştir. Belli ki, Ehad isminin manasına uygun olsun diye, bu kelimeyi kendi ismi olarak yalnız bir defa kullanmıştır. Bu durumun tanzimi, şüphesiz her şeyi kapsayan bir ilim, her şeye şamil bir hikmet sahibinden başkasına ait olmaz. Bu ise Kur'an'ın Allah'ın kelamı olduğunu göstermektedir.

İhlas Suresi Ehad İsmine Göre Düzenlenmiştir:

1) İhlas suresinde zikredilen Ehad isminin ebced değeri: 13'tür.

2) Bu surenin-tekrarsız-asli hece harfle-

rinin sayısı da: 13'tür.

3) Surenin ilk kelimesi "KUL"un ebced değeri: 130=10x13'tür.

4) Medle birlikte "huvalah" kelimesinin ebced değeri: 78=6x13'tür.

5) Son kelimesi Ehad olan bu ilk cümle- nin toplam ebced değeri: 221=17x13'tür.

5) Ehad isminin son harfi (d) olduğun- dan surenin her dört ayetinin sonu da (d) harfi ile bitmiştir.

6) Söz konusu (d) harfinin ebced değeri: 4'tür.

a) Ehad isminden sonra zikredilen (d) harfinin tekrar sayısı da: 4'tür.

b) Ehad isminin ebced değerine uygun olarak seçilen 13 asli harfin toplam ebced değeri de: 444 olup 4 sayısını göstermek- tedir.

7) Bilindiği üzere, Kur'an'ın ders verdiği konuların en büyüğü Tevhiddir. Tevhidin en büyük neticesi hidayettir. İhlas suresindeki tevhidi ifade eden Ehad ismi, hakiki hidaye- te işaret etmektedir. Altı çeşit tevhidi ispat ve altı çeşit şirki reddeden İhlas suresinin atmosferine girenler hidayete erdirilmiş olurlar. Hidayete erdirilmiş kelimesinin tam manasını ifade eden "Mehdi" sözcüğünün ebced değeri: 59'dur.

8) Surenin geriye kalan harflerinin ebced değeri ise: 559'dur. Son iki rakamı 59'dur.

10) Bu nedenledir ki, İhlas suresi, gayrı mukattaat Mekki sureler sistemindeki tertip numarası da: 59'dur.

11) Surenin bütün harflerinin toplam ebced değeri: 1003=17x59'dur. (Burada- ki çarpanlardan 17 sayısı ise, ilk cümle- nin ebced değerindeki (221=17x13) 17 sayısı- la örtüşmektedir.)

12) İhlas suresinin (besmele dâhil) harf- lerinin sayısı: 66'dır. Bu sayı: "Allah" lafza- i celalinin ebced değeridir. Ve Kur'an'daki en son tekrarı bu surenin ikinci ayetinde geç- mektedir.

13) "Yâ Allah!" demek olan (Allahümme: 5) ile birlikte Kur'an'daki lafza- i celalin tek- rar sayısı (2698+5): 2703= 17x159'dur. ❖

"Âlimlerin en kıdemlisi, reisi" anla- mına gelen Şeyhü'l-İslam tabiri, İslam dünyasında önde gelen ulema ve sufi- lere verilen bir şeref unvanıdır. Osmanlı İmparatorluğu'nda Şeyhülislamın bağlı olduğu ilmiye teşkilatı, medre- se eğitimiyle ilgilenen, dinî hizmetleri üstlenen ve yargı sisteminin işleyişini yönlendiren bir kadroya sahipti. Şey- hülislamın temel görevi, kendilerine sorulan dinî, siyasi ve idari konular hak- kında fıkha dayalı fetvalar vermektir. Fetvaların giriş kısmında, "Bu mesele beyanında eimme-i Hanefiyye'den cevap ne veçhiledir ki" cümlesi bir kalıp halinde yer almaktaydı.

Şeyhülislamın başta fıkıh olmak üzere dinî ilimlerin çeşitli dallarında eser yazmaları yanında şair, tarihçi, sanatkâr ve kütüphane sahibi, ayrıca ilim ve sanat hâmisisi olarak Osmanlı kültür ve sanatına katkıları son derece önemlidir.

17. yüzyıl Divan edebiyatının en büyük gazel şairlerinden biri olan Şey- hülislam Yahya (1552-1643), Kanunî devrinden itibaren II. Selim, III. Murat, III. Mehmet, I. Ahmet, I. Mustafa, II. Osman, IV. Murat ve I. İbrahim de dâhil olmak üzere sekiz padişah devrini görmüş ve IV. Murat'ın en parlak devrinde şiirleri rağbet bulmuştur. Yahya Efendi, çok iyi bir öğrenim görmüş; Osmanlı coğ- rafyasının Halep, Şam, Bağdat, Mısır, Edirne, Bursa ve İstanbul gibi değişik yerlerinde müderris, kadı, kazasker ve şeyhülislam olarak görev yapmıştır.

Gelin şimdi de bir şiiri üzerinden insanlara derin düşünce ve manevî güzellikler sunduğu dünyasının izini sürelim:

"Bir dile Yahyâ tokunsa pertev-i feyz-i Hudâ

Zerre-i nâ-çiz iken hurşid-i âlem- tâb olur."

Şairlerin Reisi: Şeyhülislâm Şairler

TUNAHAN EREN ARSLAN

(Yahya! Allah'ın feyz ışığı bir kalbe dokunsa [o kalp] ehemmiyetsiz bir zerreyken, âlemi aydınlatan bir güneş olur.)

Bu beyitte feyz kelimesi bir ışığa benzetilmiştir. Zerre eskilerin inanışına göre maddenin parçalanamaz en küçük birimi

Şeyhülislam Yahya (yanda)

...
Altındaki resim, Zekeriyâzâde Yahyâ Efendi'nin bir fetvası (İlmiyye Salnâmesi, s. 444)

(atom) olarak değerlendirilir. Bununla bir- likte ancak güneş ışığında görülebildiği için varlığını güneşe borçludur. Bu açıdan güneş ve zerre ilişkisi birçok şair tarafından ele alınmıştır. Tasavvuf şiirinde, güneş ve zerre motifleri manevî aydınlanma ve ruhsal yük- selişin sembolleri olarak kullanılır. İnsanın ruhu, güneşin ışığına benzetilirken, Allah'a olan aşk ve bağlılık, zerrelere ilahî ışığına yönlendirilen bir yolculuk olarak tasvir edi- lir. Bu ilişki, şiirlerde derin anlamlar taşıyan önemli bir motif olarak karşımıza çıkmak- tadır.

Ayrıca büyüklük küçüklük noktasında da aralarında tezat vardır. Allah dilediği kimsenin kalbine feyz ışığını verse, sadece kendisini karanlıktan kurtarmaz, insanları da kurtarır.

Allah insanların kalbine hidayet, ilim ve irfanı verdiğinde o kişi birçok insanın da karanlıktan kurtulup hidayete ermesi- ne vesile olur. Güneşin dünyayı aydınlatıp ısıtması gibi insanların kalbini Allah'a karşı ısıtan bir kişi bir nur rehberidir. Şair, insa- nın Allah'ın nurunun tecellisinden nasıl bir dönüşüm geçirebileceğini anlatarak Allah'a olan bağlılığın insanı nasıl yücelttiğini ifade etmektedir.

Osmanlı İmparatorluğu'nda toplam 131 Şeyhülislam görev yapmış olmakla bir- likte 44'ünün şiirle uğraştığını biliyoruz. Bu kimseler içsel bir yolculuğu ve Allah'a olan bağlılığı ifade etmek, insanların manevî ihtiyaçlarını karşılamak için hizmet etmiş- lerdir. Tasavvuf şiiri, insanların manevî geli- şimlerine katkıda bulunan derin ve anlamlı bir sanat formudur.❖

İlimde Derinleşmeli

ELİF E. BAYRAKTAR

“Ancak onlardan ilimde derinleşenler ile müminler, sana indirilene ve sende önce indirilene inanırlar. Namazı dosdoğru kılanlar, zekâtı verenler, Allah’a ve ahiret gününe inananlar; işte bunlar, Biz bunlara büyük bir ecir vereceğiz.” (Nisa Suresi, 162)

İlimde derinleşmek, belirli bir konu veya alan üzerinde daha fazla bilgi edinmeyi ve bu konuda daha fazla uzmanlık kazanmayı ifade eder. Derinleşme süreci sürekli çaba ve tutkulu bir öğrenme yaklaşımı ile mümkün olur.

Yüce Allah, yarattıklarıyla sürekli, kesintisiz bir bağ ve ilişki içerisinde.

İlimde derinleşmenin, cehaletten kurtulup ince bir kavrayışa sahip olabilmenin ilk şartı hiç şüphesiz Kur’an’ın ilk emri olan okumaktır. Peygamberinden, “Rabbim ilmi mi artır” diye dua etmesini isteyen Allah, bizlerden aynı şeyi istemiyor mu? Okuma boş vakitlerde yapılan bir eylem değil, kulduğumuzun bir gereğidir.

Allah, adıyla okumamızı, kendimizi ve

Rabbimizi derinlemesine bilip, idrak etmemizi ister. Dolayısıyla; okumak zahiri anlamda bir bilgiyle yetinmemek, varlığımızı ve yaratılışı bilmek ve O’nu tanımaktır.

Yüce Allah, samimi inananların gökleri, yeri ve ikisi arasındaki her şeyi detaylarıyla araştırmalarını, bilimsel gerçekleri öğrenmelerini birçok Kur’an ayetinde öğüt verir. Bilim, kâinatı ve içindeki varlıkları incelemenin ve Allah’ın sanatındaki kusursuzluğu, yaratışındaki üstünlüğü keşfederek insanlığa açıklamanın yoludur.

“Üzerlerindeki göğe bakmıyorlar mı? Biz, onu nasıl bina ettik ve onu nasıl süsledik? Onun hiçbir çatlağı yok. Yeri de (nasıl) döşeyip yadık? Onda sarsılmaz dağlar bıraktık ve onda ‘göz alıcı ve iç açıcı’ her çiftten (nice bitkiler) bitirdik. (Bunlar,) ‘İçten Allah’a yönelen’ her kul için ‘hikmetle bakan bir iç göz’ ve bir zikirdir.” (Kaf Suresi, 6-8)

“Bakmıyorlar mı o deveye; nasıl yaratıldı? Göğ, nasıl yükseltildi? Dağlara;

nasıl oturtulup kuruldu? Yere; nasıl yayılıp döşendi?..” (Ğaşıye Suresi, 17-21)

“Şüphesiz, göklerin ve yerin yaratılmasında, gece ile gündüzün art arda gelişinde, insanlara yararlı şeyler ile denizde yüzen gemilerde, Allah’ın yağdırdığı ve kendisiyle yeryüzünü ölümünden sonra dirilttiği suda, her canlıyı orada üretip yaymasında, rüzgârları estirmesinde, gök ile yer arasında boyun eğdirilmiş bulutları evirip çevirmesinde, düşünen bir topluluk için gerçekten ayetler vardır.” (Bakara Suresi, 164)

Kur’an bilimsel ve matematiksel yönden birçok mucize içerir. Bu özel mucizelerin yanı sıra, birçok Kur’an ayetinde Yüce Allah, iman edenlerden, tanık oldukları yaratılış delillerini incelemelerini, olağanüstü yaratılış ilmini öğrenmelerini ve üzerinde düşünmelerini ister.

“Onlar, ayakta iken, otururken, yatarken Allah’ı zikrederler ve göklerin ve yerin yaratılışı konusunda düşünürler. (Ve derler ki:) Rabbimiz, Sen bunu boşuna yaratmadın. Sen pek yücesin, bizi ateşin azabından koru.” (Âl-i İmran Suresi, 191)

Bilim, üstün güç sahibi Allah’ın yarattıklarını incelemek için vardır. Kur’an, insanları bilimsel araştırmalar yapmaları yönünde teşvik eder:

“İşte bu örnekleri; Biz bunları insanlara vermekteyiz. Ancak alimlerden başkası bunlara akıl erdirmez.” (Ankebut Suresi, 43) ifadesiyle ‘alim’ olmaya yönlendirir.

Bilimsel buluşlar ve gelişmeler, Allah’ın

eşsiz yaratmasının üstünlüğünü ve kusursuzluğunu çok mükemmel şekilde kanıtlamıştır. Günümüzde bu olağanüstü ilmin farkında olan vicdan sahiplerinin, bilimde derinleştikçe Allah’ın üstün sanatı karşısında imanları artmaktadır. İçerisinde 200 bin çeşit ürün üretilen, gözle göremediğimiz tek bir hücre dahi Allah’ın yüceliğini ve sonsuz gücünü kavrayabilmek için yeterlidir. Canlı cansız her şeyin yapıtaşı olarak %99,999’u boşluktan oluşan atomu sebep kılan Yüce Allah, nasıl sonsuz bir ilme sahip olduğunu, yaratışının ilk anında göstermiştir. Bilim adamlarının ifadesiyle “sonsuz yoğunlukta sıfır hacimdeki bir noktadan”–ki bu yokluk–bir patlamayla tüm kâinatı yaratmıştır. O, “Ol!” demiştir; her şey olmuştur.

“Gökleri ve yeri yoktan var eden Allah’tır. O, bir şeyin olmasını dilerse, ona ancak “Ol” der ve böylece o da hemen oluverir.” (Bakara Suresi, 117)

Müminler, bilimsel gerçekleri gördükçe, Allah’ın muhteşem sanatını inceleyerek imanda derinleşip güçlenirler. Böylece Allah’a karşı sözde delillerle iftira düzenleyenlerin tuzaklarını da yine bilimle uzaklaştırır, ortadan kaldırır. Allah’ın kusursuz yaratmasını inkâr eden ve kendilerine tesadüfleri, doğayı, maddeyi ilah edinenler, yine bilimle yenilgiye uğrar, düzmece iddiaları bu yolla yerle bir edilir. Allah’ın üstün yaratması olan evren, modern bilim vesilesiyle yaratılışı delillendirir.

Kuşkusuz toprağa atılan bir tohumun filizlenmesi bile, Yüce Allah’ın olağanüstü ilmini görüp anlayabilmek için yeterlidir. Fakat kesin bilgiyle iman edenler için, Allah’ın detaylardaki sanatını bilim vesilesiyle kavramak, Allah’ın yüceliğini gereği gibi takdir edebilmeye ve O’nu ‘yakîn’ bilgiyle bilmeye sebeptir.

“Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?” (Zümer Suresi, 9)❖

“Hüzün zaman zaman
deli dalgalarla gelir
Gönlümün kıyısına vurur”
— Cansın Eröl

Karla Barişik Yağmur

NECATİ KAĞAN ÇETİN

Karla karışık yağmur diye bilirdik...

Biraz değiştirerek söyleyelim:

Karla barişik yağmur.

Evet...

Kar daima yağmurla barişiktir.

Önce yağmur başlar.

Hava soğur.

Sonra kar.

Sonuç:

Karla barişik yağmur.

...

Yağmur genelde sonbaharda yağar.

Kar ise kış mevsiminde.

Hem sonbahar, hem de kış bize son derece önemli mesajlar verir:

Her ikisi de rahmettir.

Allah'ın rahmeti. Allah'ın insana olan sevgisinin yağmur ve kar şeklinde somutlaşması.

Sonra...

Sonbahar. Ömrün ihtiyarlık mevsimine işaret eder.

Kış mevsimi:

Bu dünyadan göç zamanını hatırlatır.

Anlayana, anlamak isteyene.

Öyle ya...

İnsanın bu dünyadaki hikâyesi dört mevsimden oluşur:

İlkbahar, yaz...

Sonbahar, kış.

Bebeklik ve çocukluk, ilkbahar demektir.

Gençlik ve olgunluk, ömrün yaz mevsimidir.

Hiç bir mevsim kalıcı değil.

İnsanın yaşadığı dönemler de kalıcı değil.

Görene, görmek isteyene...

Anlayana, anlamak isteyene...

...

Nasıl ki karla barişik ise yağmur...

İnsan da kendisiyle barişik, ömrün mevsimleriyle barişik olabilmeli.

Bu açıdan, ihtiyarlık da hoş, bir başka diyara yolculuk da hoş.❖

Ziyaret

HAYRUNNİSA YURÇ

1970'li yıllardı. Ortaokula gidiyordum. Evimiz her zaman, grip-lerin, borç para isteyenlerin, oğluna kız arayanların, sesleri kısık ve utanarak da olsa yaşı biraz geçmiş kızlarına uygun bir damat soranların, hatta birbirine dargın insanları barıştırmak için, rahmetli babamın hediyeler alıp “bunu sana o aldı” diye verdiği, rahmetli anneciğimin de güzel bir sofrayı hazırlayıp, evimize birbirlerinden habersiz davet edip, onları şaşırttığı ve ne yapıp edip onları barıştırdıklarını, dualarla evimizden ayrılışlarını Yeşilçam'ın dokunaklı filmleri gibi izlediğimiz çok güzel yıllardı.

Evimizin biraz uzağında oturan bir Ayşe ninemiz vardı, yalnız yaşıyordu. Bize sık sık gelir, sohbetler olur, ortam uygunsuzsa bazen de bize nasihatler ederdi.

Ortaokulda matematik dersinde bir türlü pekiyi alamazdım ve hep iyilerle idare ederdim. Bir gün okuldan canım sıkın bir şekilde ayrıldığı bir gündü. Okul dönüşü kapısının önünden geçerken Ayşe ninemin birkaç gündür bize gelmediğini hatırladım. Ziyaret edeyim diyerek kapısını çaldım; yüzünde güller açarak karşıladı beni ve sevinçle içeri davet etti.

Hatırını sordum, “birkaç gündür hastaydım, şimdi iyiyim,” dedi

Yine tebessümle kalkıp bana çorba ısıttı, “gerek yok Ayşe ninem,” dediysem de, “yok olmaz, okuldan geliyorsun,” diyerek ısrar etti.

Ellerimi yıkadım, besmele ile çorbayı kaşıklamaya başladım, salonun öbür ucundaki Ayşe nineme baktım... Kibleye dönmüş, ellerini açmış dua ediyordu, ama nasıl bir dua... O içten sesini zor da olsa duyabiliyordum. Bütün azalarıyla duadaydı. Müteşekkiraneye haliyle, “Allah'ım! Bana misafir gönderdiğin için Sana şükürler olsun, Hamdediyorum...” dediğini duydum.

Seccadesinden kalktığında gözleri yaşlıydı.

İşte o zaman ne kadar önemli bir ziyaret yaptığımı anladım. İzin istedim ve elini öpüp tekrar sarıldım. Kapıdan çıkarken içimdeki sıkıntının tamamen gittiğini dün gibi hatırlıyorum... Mekanları cennet olsun... Derler ya, güzel insanlar, güzel atlara binip gittiler.❖

Nasihatnamelerden Sayfalar

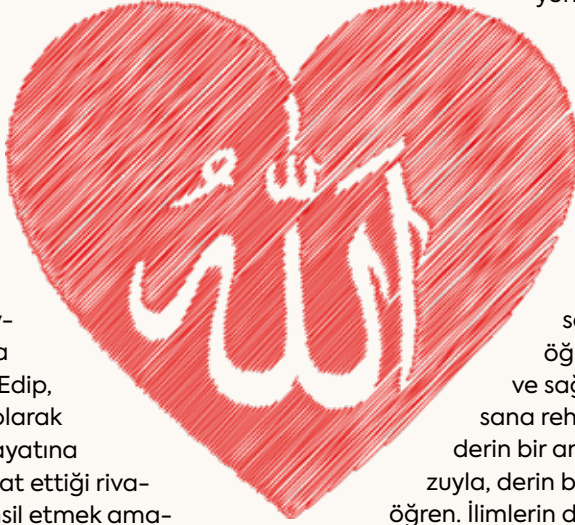
Takiyyüddin es-Sübkî'in Öğütleri:

'Kalbini Onun Bilgisiyle Doldur'

DOÇ. DR. RECEP ÖZDEMİR

15 Haziran 1355 tarihinde vefat eden, Memlûkler döneminin meşhur âlimlerinden Takiyyüddin es-Sübkî pek çok alanda eser telif etmiştir. Fıkıh, kelâm, mantık, tefsir, kıraat, hadis ve tasavvuf gibi birçok alanda kendini yetiştirmiştir. Edip, şâir, hâtip ve hattat olarak tanınmıştır. İbadet hayatına azami derecede dikkat ettiği rivayet edilmiştir. İlim tahsil etmek amacıyla Kahire, İskenderiye, Şam yolculukları yapmıştır. İbn Tolun Camii meşihatlığı, Dımaşk kâdilkudâtlığı, Emeviyye Camii hatipliği, eş-Şâmiyyetü'l-Berrâniyye Medresesi müderrisliği ve Eşrefiyye Dârülhadisi meşihatlığı görevlerini icra etti. Birçok öğrenci yetiştirdi. Öğrencileri arasında iki oğlu; meşhur fıkıh âlimi Tâceddin es-Sübkî ve kendisine nasihatname yazdığı en büyük oğlu Muhammed de yer almaktadır. Eser ve risâlelerinin sayısının 140 civarında olduğu zikredilmiştir.

Kelâm, tefsir, fıkıh gibi birçok alanda eser yazan müellif "Vasiyyetu Takiyyüddîni's-Subkî li-Veledihi Muhammed" adı altında nasihatname türünden de bir eser yazmıştır. Bu eserinde oğlu Muhammed'e yönelik çeşitli öğütlerde ve uyarılarda bulunmuştur. Eser manzum olup 63 beyitten oluşmaktadır. Bu yazıda Takiyyüddin es-Sübkî'in kadı olarak görev yerine gitmeden önce kendi oğluna

yönelik öğütlerine yer vereceğiz:

Ey oğulcuğum, sana yaptığım nasihatleri sakın ihmal etme ki doğru yolu bulasın! Kur'an'ı ve sahih olan sünneti ezberle. Fıkıh usûlünü sağlam bir ilim olarak öğren. Zira o ilim, güçlü ve sağlam araştırmalarda sana rehberlik eder. İlimleri derin bir anlayışla, büyük bir arzuyu, derin bir idrakte ve gayretle öğren. İlimlerin derinliklerinde gizli olanı bulup ortaya çıkar. En sağlam ve istikametli anlamları araştır.

İlim erbabı olman gerekli. Yalanlanmış kişilerin ortaya attığı şeyleri alanlardan olma. Sürekli anlayarak Kitab'ına sarıl. Efendiliği talep eden arzularını terk et. İlim talep etmek için İmam Şâfiî, İmam Mâlik, Ebû Hanife ve İmam Ahmed'in yoluna sarıl. Elde ettiğin ilimle ihlaslı şekilde Rabbinin rızasına yönel. Böylece salih olanların yolunu bul ve doğruya eriş.

Gençleri yoldan çıkaran arzulardan kaçın. Çapkınlığı, düşkün olanlarla birlikteliği ve hayasızlığı terk et. Mutlu eden işlerde, getirdiği bütün şeylerde Mustafa'nın (s.a.s.) yoluna tabi ol. Müheymin'den (c.c) kork; emrettiği şeyleri yerine getir, yasakladığı şeylerden kaçın ve takvalı ol.

Sana sahih bir takva gerekli. Sakıncalı ve şüpheli konuların etrafında gezinip durma.

Allah'ın verdiği şeylerle iktifa et. Ona secde et. Dilini çirkinliklerden kora. Kalbini haramlardan muhafaza et. Elden gelecek zulümden sakın. Gücün yettiğince ahlaki meziyetleri iyice yerine getir. Allah'ın rızasına yönel. Parolanı güçlü bir zühd elbisesi eyle. Dış örtünü giyindiğin bir ilim elbisesi kıl. Övülmüş bir makamı elde edinceye kadar kalbini O'nun bilgisiyle doldur.

İstikametini kora ve sağa sola yalpalama. Her kim yolunu şaşırırsa cehenneme sürüklenir ve orada derinleşir. Tazarru (yalvarma), temessük (sımsıkı yapışma) ve ibadet ile bütün arzularını Rahmân'a yükselt. Kalbinde kökleşmiş sebepleri sök, at. Ve sabret. Sana hayırlı şeyleri verene şükret ve Onu öv.

Kur'an'ın nassına veya Hz. Peygamber'e (s.a.s.) isnad edilmiş hadise aykırı bir söz geldiği zaman, Kur'an'a uygun olanı al ve ondan sakın ayrılma. Bütün tecrübeyle ve haddini bilmeyele donatılmış olarak orada sabit kadem dur.

İlim ve güzel edep, takva ile birliktedir. Hilm (yumuşak huyluluk), giyinik olanın giydiği şeyden daha hayırlıdır.

İşte bunlar sana vasiyet ettiğim nasihatlerdir. Terbiye edici babadan aldıklarınla kerem sahibi olmaya çalış.❖

En Büyük Onur ve Şeref, Allah'a Gerçek Kul Olabilmektir!

YAREN KUL

Yağmurun muhteşem sakinlik ve huzur içinde gökyüzünden inmesini seyrediyorken birden zihnime "Sizinle tanışmaktan onur duydum" ya da "Sizinle tanışmak bir onur" gibi yeni biriyle tanıştığımızda kullandığımız cümleler düştü. Sonra da sorular...

Bir insanı onurlandıran nedir ki?

Bir insanı şereflendiren ne olabilir?

Sorular üzerine düşünürken yakın zamanda okuduğum ve her seferinde beni heyecanlandıran "Allah İbrahim'i dost edinmiştir." ayeti aklıma geldi ve tüylerim diken diken oldu.

Âlemlerin Rabbi bir insandan bahsederken 'Dostum' diyor.

"Buldu" dedim "Gerçek onur ve şeref budur işte!"

Bir insan bundan daha fazla onurlandırılabilir mi?

Bir insan bundan daha fazla nasıl şereflendirilebilir ki?

Allah 'Dostum' demiş bir kere...

Tam sorularımın cevabını bulmanın o iç huzurunu yaşarken bir taraftan da "Bundan daha da ötesi olabilir mi acaba?" diye düşünmekten kendimi alamadım.

Ve Peygamber Efendimiz'in 'Habibim' iltifatına mazhar olmasını hatırlayınca kalbimi bir huzur kapladı.

Evet, bundan daha da ötesi vardı!

On sekiz bin âlemin Rabbi olan Allah'ın en sevgili kulu olabilmek! Yeri, göğü, arasındaki her şeyi, görebildiğimiz ve görmediğimiz, bilebildiğimiz ve bilemediğimiz her şeyi yaratan Allah'ın en sevdiği olabilmek...

Bu nasıl muhteşem bir makamdır?

Bu nasıl muhteşem bir onurlandırmadır?

Ve bu nasıl muhteşem bir şereflendirilmedir?

...

Evet, artık emindim, gönlüm ve aklım tam olarak mutmain olmuştu: Onurların en büyüğünü de şereflerin en güzelini de ancak Allah bizi onurlandırdığında ve şereflendirdiğinde elde edebiliriz. Bu da Allah'a gerçek kul olabilmekte saklı olsa gerek.

Allah'a gerçek kul olabilmeye duası ile...❖

“Hiçbir şeyden zevk alamıyorum. Acaba benim psikolojim bozuk mu? Bir insan psikolojisinin bozuk olduğunu nasıl anlayabilir?”

FEYZULLAH AKDAĞ
PSİKOLOJİK DANIŞMAN

SORU: Selamünaleyküm hocam. Muhatap olduğum insanlar ve ekranlardan gördüğüm birçok insan, psikolojisinin bozuk olduğunu söylüyor. Bazen ben de hayatımda mutlu olamıyorum. Hiçbir şeyden zevk alamıyorum. Acaba benim de psikolojim bozuk mu? Bir insan psikolojisinin bozuk olduğunu nasıl anlayabilir?

Cevap: Aleykümselam. Modern çağda dillere pelesenk olmuş “psikolojim bozuk” sloganının aslını sordunuz için size teşekkür ederim. Psikoloji, ağırlıklı olarak soyut bir çalışma alanına sahip olduğu için suistimale de açık bir bilim dalıdır. Yani alanın uzmanı olmayan insanlara kötü niyetli insanların veya organizasyonların “senin psikolojin bozuk” demesiyle kandırdıkları insanlar üzerinden ekonomik rant elde ettiklerini maalesef üzümlere bolca görmekteyiz. Ancak psikoloji, normal şartlar altında hemen bozulan ve en küçük bir olumsuzlukta “çıtkırdım” diyerek tekrar bozulacak bir şey değildir. Tabii ki bu hassas psikolojiye sahip insanlar var-

dır ve maalesef çıtkırdım psikolojiye sahip bireyler internet çağında gün geçtikçe de artmaktadır.

İnsan yetişkinliğe ermeden evvel çocukluk döneminde hayatın gerçekleriyle tanışmamışsa ve yaşına uygun olarak sorunlarla mücadele etme konusunda eğitilmemişse, anne babasının kanatları altından çıkması gereken yaşta maalesef çok hassas bir psikolojiye sahip olarak hayata başlar. Çocukluk yaşlarını, gerçek ilişkilerde kendini, insanı ve hayatı tanımak yerine ekran karşısında canının istediği her şeyin ikiletilmeden önüne getirildiği bir ortamda, sorumluluk nedir bilmeden geçirmişse, hassas psikolojinin alt

yapısı hazırlanıyor demektir. Ebeveynlerin bu konuya çok ama çok dikkat etmesi gerekiyor. Dünyada her yıl 15-25 yaş arası gençlerde antidepresan kullanımları rekor üstüne rekor kırmaktadır. Bu durum bilinçli her anne babanın dikkat etmesi gereken bir konudur.

Kendini, insanı ve hayatı iyi tanıyan ve sorumluluk sahibi bir insan olarak büyütülen insanların da psikolojileri zor da olsa elbette bozulabilir. Zira insanın değişen hayat olayları karşısında pozisyonunu sürekli güncellemesi gerekir. Bunu yapmaktan zorlandığında ya da yapamadığında psikolojinin bozulması gündeme gelir. Günümüzde, insanların karşılaştığı pek çok zorluk ve stres faktörü, psikolojik sağlıklarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Modern yaşamın getirdiği yoğun tempolu çalışma koşulları, aile içi sorunlar, ekonomik baskılar, sosyal medyanın etkisi gibi birçok faktör, bireylerin psikolojilerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Bireylerin iş yaşamında sürekli olarak artan rekabet, işyerindeki performans baskısı, sürekli değişen teknoloji ve iş dünyasının hızlı tempolu gelişimi, birçok kişinin stres seviyelerini artırabilir. İş stresi, zamanla kaygı, depresyon ve tükenmişlik gibi psikolojik sorunlara yol açabilir. Çalışanların sürekli olarak yüksek performans beklentisi altında olmaları, kişisel yaşamlarıyla ilgili dengeyi sağlamakta güçlük çekmelerine neden olabilir.

Aile içindeki sorunlar da bireylerin psikolojik sağlığını etkileyen önemli bir faktördür. İletişim eksiklikleri, anlayışsızlık, çatışmalar ve boşanma gibi durumlar, bireylerin duygusal dengesini sarsabilir. Özellikle aile içindeki sorunlar, bireylerin yaşam kalitesini düşürebilir ve psikolojik olarak zorlayıcı olabilir.

Ekonomik baskılar da psikolojik sağlığı olumsuz etkileyen etmenler arasında yer almaktadır. İş kaybı, mali sıkıntılar, geçim zorlukları gibi durumlar, bireylerde endişe ve belirsizlik duygularını artırabilir. Bu durumlar, kişinin özsaygısını ve güven duygusunu zayıf-

latabilir.

Sosyal medyanın hayatımıza girmesi ile birlikte, insanlar arasındaki ilişkilerde de önemli değişiklikler yaşanmıştır. Sosyal medya üzerinden sürekli olarak yapılan karşılaştırmalar, beklentilerin yükselmesine ve özgüvenin azalmasına neden olabilir. Aynı zamanda, sosyal medyadaki olumsuz içerikler, bireylerde kaygı ve depresyon gibi sorunlara yol açabilir.

Bireysel manada insan, psikolojisinin durumunu şu dört kritere bakarak tartabilir: Kendiyle barışık olmak, ailesiyle barışık olmak, sosyal çevresiyle barışık olmak ve meslek hayatıyla barışık olmak. Bu dört alanın kendi içerisindeki uyumu ve dört alanın kendi aralarındaki uyumunun durumu bizlere psikolojimizin bozuk olup olmadığı hakkında önemli bilgiler verir. Bir kâğıda bu alanları yazarak önce kendimizin düşüncelerini ardından aynı soruları çevremizdeki insanlara sorarak onların bizim hakkımızdaki düşüncelerini yazıp karşılaştırsak uyum durumuna göre psikolojimiz hakkında ciddi bir bilgi edinmiş oluruz kanaatindeyim.

Bununla beraber son derece sağlıklı insanlar bile dönem dönem psikolojik açıdan sorunlar yaşayabilirler. Burada önemli olan bu olumsuz ruh halinin en fazla üç ay sonra yerini çözüme ve nisbi ferahlığa bırakmasıdır. Eğer üç ayı geçtiği halde bir toparlanma hissedemiyorsanız profesyonel yardım alınması yerinde olacaktır.

Psikolojinin bozulmasıyla başa çıkabilmek için bireylerin duygusal ihtiyaçlarını anlamaları, uygun destek sistemleri kurmaları ve stresle baş etme becerilerini geliştirmeleri önemlidir. Profesyonel yardım almak da, psikolojik sağlık sorunlarıyla başa çıkma sürecinde etkili bir adım olabilir. Toplum olarak, psikolojik sağlığa verilen önemin artırılması ve destek sistemlerinin güçlendirilmesi, bireylerin daha sağlıklı bir yaşam sürmelerine katkı sağlar.❖

düşünceler

HAZIRLAYAN: **ASLINUR BAHAR**

Öğrenmemiz gereken ilk dil tatlı dil olmalı.
— **BARIŞ MANÇO**

Bir insanın gelebileceği en büyük merteye,
güvenilir insan olmaktır.
— **DOĞAN CÜCELOĞLU**

Olmamız gereken şeyi, olduğumuz gibi kalarak
olamayız.
— **MAX DE PREE**

Çocuklarınızın yarın söz sahibi olmasını istiyorsanız,
daha bugünden onlara iyi kitaplar hediye ediniz.
— **HZ. ALİ (KS)**

Zamanımızın meselesi ne teknik, ne atom, ne
siyaset meselesidir.
Zamanımızın meselesi irade meselesidir.
— **NURETTİN TOPÇU**

Biz insanlar, yaşadıkça yaşlandığımızı sanıyoruz,
oysa yaşamadıkça yaşılanıyoruz.
— **W. GLADSTONE**

Taze güne, taze fikirle başla.
— **DEMOKRİTOS**

Gece gündüz ömrünüz kısalıyor. Yaptıklarınız ise
kaydediliyor.
— **ABDULLAH İBNİ MESUD (RA)**

Önemli olan bir insanın
imanı hakkında ne söylediği değil;
bu imanın o insanı ne yaptığı ve ne hale getirdiğidir.
— **RECA CARUDİ**

Hayat tasarruf edilmez, ya sarf edilir, ya israf.
— **İSMET ÖZEL**

Kötülüğü yaptığın işlerde gör; talihimden deme!..
— **HZ. MEVLANA (KS)**

Bilgiliyim dersin ama dünyadan habersizsin.
Bu andan, bu aldığın nefesten, bu zamandan
habersizsin.
— **İBRAHİM EFENDİ**

Herhangi bir formül ya da yöntem yoktur.
Sevmek, severek öğrenilir.
— **A. HUXLEY**

Balık ağzını açmazsa, başı belaya girmez.
— **KORE ATASÖZÜ**

HAL DİLİ
OSMAN SUROĞLU

insanlık nerede?

Allah

sana nasıl ihsanda
bulunduysa,

sen de öylece insanlara iyilik yap.
— Kasas Suresi, 77

